

Multietnik Ortamda Yaşamak -
Eşit hak, imkan ve korumaya sahip vatandaşlar

EL KİTABI

ETNİK MENSUBİYET ESASI ÜZERE
AYRIMCILIĞIN KALDIRILMASI

Поғ устро сонус
Nən tē njetin diell
Aynı güneş altında
Telo jekh kham
Поғ устроу сунуем
Sum idghu soari
Under the same sun

[EL KİTABI]

ETNİK MENSUBİYET ESASI ÜZERE
AYRIMCILIĞIN KALDIRILMASI

Eylül, 2009 yılı

El kitabı etnik mensubiyet esası üzere ayrımcılığın kaldırılması

Yayıncılar:

**Açık Toplum-Makedonya Enstitüsü Vakfı
Etniler Arası Diyalog ve Topluluğun Gelişmesi-
Ortak Değerleri Destekleyen Vatandaş Birliği**

Yayıncılar için:

**Vladimir Milčin
Hayriye Ahmed**

Müellif:

**Miryana Nayçevska
Saško Todorovski**

Makedonca dili düzeltmeni:

Aneta Vasilevska - Lubeskiy

Dil Redaksiyonu - çeviri:

**Arnavutça - Naser Selmani
Türkçe - Tülay Seyfula
Romanca - Latif Demir
Srpça - Lidiya Kungulovska
Ulahça - Lyubitsa Georgieva
Boşnakça - Emina Kurtoviç
İngilizce - Lençe Çadlovska**

Tasarım ve basım: Brigada dizayn

Adet: 150

“Bu yayın, Avrupa Birliği yardımıyla hazırlanmıştır. Bu yayının içeriği, Açık Toplum-Makedonya Vakfı ve Ortak Değerler’in sorumluluğundadır ve hiçbir şekilde Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmamaktadır.”

[İÇİNDEKİLER]

Rehber hakkında	4
1. GİRİŞ – Ayrımcılık; tanımlama	20
2. Özel ayrımcılık türleri	23
3. Ayrımcılık Karşıtı Uluslararası Hukuk	27
4. Dünya Konfransı ve Durban Belgeleri	33
5. Makedonya Cumhuriyeti; Ayrımcılığa Karşı Düzenleme	36
6. Etnik mensubiyet esaslı ayrımcılık durumlarında koruma mekanizmaları	43
7. Sivil teşkilatlar, etnik ayrımcılığa karşı	47
8. Ekselans- Gözetim	50
9. Sivil teşkilatlar eylemde	56
9.1 Toplumsal pratiğin değiştirilmesi	56
9.2 Administrasyon pratiğinin değiştirilmesi	57
I. MERKEZİ DÜZEYDE	58
II. YEREL DÜZEYDE	60
9.3 Mahkeme pratiğinin değiştirilmesi	60
10. Özet olarak	64
İLAVE 1 – Dosya oluşturma – faktografi	65
İLAVE 2 – Dosya oluşturmak- kalifikasyonlar	66
İLAVE 3 – Dosya oluşturmak- değerlendirmeler	67
İNSAN HAKLARI SÖZLÜĞÜ	68

[REHBER HAKKINDA]

Türkçe

Bu rehber, etnik esas üzere ayrımcılığı tanıma aleti olarak ve bu gibi ayrımcılık olaylarını engelleme, koruma ve cezalandırma etkinliklerini kışkırtma amacıyla kullanılmalıdır.

Rehber, ayrımcılığın tanımıyla başlamaktadır, bu tanıma göre ayrımcılık:

- her türlü fark yapma, ayırma, sınırlama veya eşit olmayan davranma veya davranmama,
- cins, ırk, milliyet, etnik mensubiyet, vatandaşlık, soy, din veya inanç, eğitim, düşünce, siyasi mensubiyet, kişisel veya toplumsal statü, hendikap, yaş, cinsel oryantasyon, medeni hal, mal varlığı, öncülük verilmeyen gruba mensubiyet, sağlık durumu veya herhangi başka bir esasa göre ayırım yapmak (esasın şu anda var olması, veya önceden oluşu, fakat şu anda olmayışı, ya da gelecekte olabilmesi veya belirli kişiye mal edilen durumlarda)
- bütün hak ve özgürlüklerin eşit esas üzerine herkes tarafından tanınma ve pratikte kullanılması imkanını sağlamama veya zorlaştırma, veya başka bir kişiye kıyasen bir kişiye uygun olmayan davranış amaçlı veya sonuçlu durumlardır.

Ayrımcılık koşullarında davranmanın başlangıç değer sistemi, varolan onaylı belgeler (ulusal yasama düzeyinde kabul edilmiş uluslararası anlaşmalar), Anayasa ve Makedonya Cumhuriyeti kanunlarına dayanmaktadır. İlgili uluslararası standartları kabul eden her devletin yapması gereken ödev sistemlerine özel dikkat sunulmuştur.

Makedonya Cumhuriyeti'nde, şu anda da etnik esaslı ayrımcılık durumlarında uygulanabilecek koruma mekanizmaları sistemi mevcuttur. Ayrımcılığa karşı kuralların dağınıklığı, kaoruyucu mekanizmaların terim uyumsuzluğu ve kesin olmayışları, onların pratikte uygulanmasını zorlaştırarak korumayı sorunlu yapıyorlar, fakat bir çok durumlarda (özellikle, dominant ayrımcılık çeşitlerine ait veriler bazının oluşturulması amacıyla) onlardan yararlanılabilir.

Büyük sayıda uluslararası anlaşmaların onaylanmasıyla, vatandaşlara, bireysel veya toplu olarak birçok yere petisyon sunma olanağı verilmiştir: İnsan hakları Komitesine, Ekonomi, Sosyal ve Kültür hakları Komitesine, Irk Ayrımcılığını Engelleme Komitesine, Kadınlara her çeşit ayrımcılığın kaldırılması Komitesi, Çocuk Hakları Komitesine, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine ve Danışma Komitesine, İnsan Hakları Konseyine, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliğine, Bireysel Görevliler Ağına (özel munabirler, özel temsilciler ve bağımsız uzmanlar) ve İnsan hakları çalışma grupları görevlerine.

BM ve bölgesel uluslararası kuruluşlar (AGİT, Avrupa Konseyi v.b.), ayrımcılıkla mücadele konusunda sivil toplum teşkilatlarını önemli ortak olarak tanıır ve kabul etmektedirler (özellikle denetim, uyarı, alarm verme ve somut durumlarda işlem bakımından).

Ayrımcılıkla mücadele, özellikle de etnik ayrımcılıkla mücadelede ilk ve temel adım: insan haklarının ve özgürlüklerinin olası ihlalleriyle bağlantılı bilgileri sistematik bir biçimde kaydederek belgelendirmeye yönelik etkinlikler toplamı anlamında - **GÖZETİMDİR**.

Gerçek görevini yapabilmesi amacıyla gözetim, belirli temel prensiplerin saygılanması ve önceden belirlenmiş gerçekleştirme biçimiyle uygulanmalıdır.

Sivil toplum teşkilatlarının tecrübeleri, toplumsal, administrativ ve adliye pratiği alanlarında ayrımcılık yapmama etkinliğinin ileride daha da gelişmesinde yarardan olabilirler.

Sivil toplum ve hükümet teşkilatlarının işbirliği, bilgi toplamanın formalizasyonu ve ayrımcılık esasına gösterilen duyarlılık, ayrımcılıkla gelecekteki mücadelede ve ayrımcılığın doğurduğu zararlı sonuçları en aza indirmede önemli unsuru oluşturmaktadır.

[ЗА ПРИРАЧНИКОТ]

Македонски јазик

Овој прирачник треба да послужи како алатка за препознавање на дискриминацијата врз етничка основа и за поттикнување активности со цел спречување, заштита и санкционирање на случаите на ваква дискриминација.

Во прирачникот се поаѓа од дефиницијата на дискриминацијата според која дискриминација е:

- секое разликување, исклучување, ограничување или нееднакво постапување или непостапување,
- врз основа на пол, раса, националност, етничка припадност, државјанство, потекло, религија или уверување, образование, мислење, политичка припадност, личен или општествен статус, хендикеп, возраст, сексуална ориентација, брачна состојба, имотен статус, припадност на депривилегирана група, здравствена состојба или која било друга основа (во ситуација кога основата постои во моментот, или постоела порано, а не постои во моментот, или може да постои во иднина, или која се припишува на одредено лице)
- кое има за цел или резултира со оневозможување или отежнување на признавањето, уживањето или практикувањето од страна на сите лица врз еднаква основа на сите права и слободи, односно во понеповолен третман на едно лице во однос на друго.

Појдовниот вредносен систем на постапување во услови на дискриминација се базира на постојните ратификувани документи (меѓународни договори што се прифатени на ниво на национално законодавство), Уставот и законите во Република Македонија. Посебно внимание е посветено на системот од задачи што треба да ги изврши секоја држава што ги прифатила соодветните меѓународни стандарди.

Во Република Македонија и во моментов постои изграден систем од заштитни механизми, кои можат да се применат во случаи на дискриминација врз етничка основа. Дисперзираност на недискриминациските одредби, термилошка неуедначеност и непрецизност на заштитните механизми го отежнуваат нивното практикување и ја проблематизираат заштитата, меѓутоа, можат да бидат искористени во голем број случаи (посебно со цел градење база на податоци за доминантните видови дискриминација).

Со ратификацијата на поголем број меѓународни договори на располагање на граѓаните им стои можноста за поднесување поединечни и колективни петиции до: Комитетот за човекови права, Комитетот за економски, социјални и културни права, Комитетот за отстранување на расната

дискриминација, Комитетот за отстранување на сите форми на дискриминација на жената, Комитетот за правата на детето, Европскиот суд за човекови права, Комитетот на министрите на Советот на Европа и Советодавен комитет, Советот за човекови права, Високиот комесар за човекови права при ООН, Мрежа од поединечни мандати (специјални известувачи, специјални претставници и независни стручњаци) и мандати на работни групи за човековите права.

ООН и регионалните меѓународни структури (ОБСЕ, Советот на Европа и сл.) ги препознаваат и прифаќаат невладините организации како значајни партнери во борбата со дискриминацијата (посебно во делот на надзорот, алармирањето, известувањето, но и во постапување во конкретни случаи).

Првиот и основен чекор во борбата против дискриминацијата и посебно во борбата против етничката дискриминација е: **НАБЉУДУВАЊЕТО** подразбрано како збир од активности насочени кон систематско бележење и документирање информации поврзани со можни прекршувања на човековите права и слободи.

За да може да ја одигра вистинската улога, набљудувањето мора да се спроведува со почитување одредени основни принципи и однапред зададена форма на остварување.

Искусвата на невладините организации можат да послужат во натамошниот развој на недискриминирачко дејствување во областа на општествената, административната и судската практика.

Соработката на невладините и на владините структури, формализацијата на собирањето податоци и соодветната чувствителност за суштината на дискриминацијата, претставуваат значаен елемент во натамошната борба со дискриминацијата и во намалувањето на минимум на штетните последици од актите на дискриминација.

[O PRIRUČNIKU]

Bosanski jezik

Ovaj priručnik treba poslužiti kao alat za prepoznavanje diskriminacije na etničkoj osnovi i iniciranje aktivnosti s ciljem spriječavanja, zaštite i sankcioniranja slučajeva ovakve diskriminacije.

U priručniku se polazi od definicije diskriminacije prema kojoj je diskriminacija:

- svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje, ili nejednako postupanje ili nepostupanje,
- na osnovu spola, rase, nacionalnosti, etničke pripadnosti, državljanstva, porijekla, religije ili uvjerenja, obrazovanja, mišljenja, političke pripadnosti, ličnog ili društvenog statusa, hendikepa, uzrasti, seksualne orijentacije, bračnog stanja, imovinskog statusa, pripadnosti depriviligiranoj grupi, zdravstvenom stanju ili na bilo koju drugu osnovu (u situaciji kada osnova postoji u trenutku, ili je ranije postojala, a ne postoji u trenutku, ili može postojati u buduću, ili se pripisuje određenom licu)
- koje ima za cilj ili rezultira u onemogućavanju ili otežavanju priznanja, uživanja ili praktikovanja od strane svih lica na jednakoj osnovi svih prava i sloboda, odnosno u nepovoljnijem tretmanu jednog lica u odnosu na drugo.

Polazni vrijednosni sistem postupanja u uvjetima diskriminacije bazira se na postojećim ratifikatima (međunarodni dogovori koji su prihvaćeni na nivou nacionalne legislative), Ustava i zakona u Republici Makedoniji. Posebna pažnja je posvećena sistemu zadataka koje treba izvršiti svaka država koja je prihvatila odgovarajuće međunarodne standarde.

U Republici Makedoniji i u trenutku postoji izgrađen sistem zaštitnih mehanizama, koji se mogu primjeniti u slučajevima diskriminacije na etničkoj osnovi. Disperziranost nediskriminatorских odredbi, terminološka neujednačenost i nepreciznost zaštitnih mehanizama, otežavaju njihovo praktikovanje i problematiziraju zaštitu, međutim, mogu biti iskorišćeni u velikom broju slučajeva (posebno s ciljem građenja baze podataka za dominantne vrste diskriminacije).

Ratifikacijom većeg broja međunarodnih ugovora, na raspolaganju građanima stoji mogućnost za podnošenje individualnih i kolektivnih peticija: Komitetu za ljudska prava, Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava, Komitetu za eliminaciju rasne diskriminacije, Komitetu za eliminaciju svih oblika diskriminacije protiv žene, Komitetu za prava djeteta, Evropski sud za ljudska prava, Komitet ministara Savjeta Evrope i Savjetodavni komitet, Savjet za ljudska prava, Visoki komesar za ljudska prava OUN, Mreža individualnih (Specijalnih izvjestitelja, specijalnih pretstavnika i neovisnih eksperata) i mandati radnih grupa za ljudska prava.

OUN i regionalne i međunarodne strukture (OSCE, Savjet Evrope i sl.) prepoznaju i prihvataju nevladine organizacije kao značajne partnere u borbi sa diskriminacijom (posebno u dijelu monitoringa, alertiranja, izvještavanja, ali i u postupanju u konkretnim slučajevima).

Prvi i osnovni korak u borbi protiv diskriminacije i posebno u borbi protiv etničke diskriminacije je: MONITORING koji podrazumijeva zbir aktivnosti usmjerenih ka sistematskom evidentiranju i dokumentiranju informacija povezanih sa mogućim prekršajima ljudskih prava i sloboda.

Da bi mogao odigrati pravi ulogu, monitoring se mora sprovesti poštivanjem određenih bazičnih principa i unaprijed zadatom obliku ostvarivanja.

Iskustva nevladinih organizacija mogu poslužiti u daljem razvoju nediskriminatorskog djelovanja u oblasti: društvene, administrativne i sudske prakse.

Suradnja nevladinih i vladinih struktura, formalizacija sakupljanja podataka i odgovarajuća senzibilizacija o suštini diskriminacije, predstavljaju značajan element u daljoj borbi sa diskriminacijom i minimiziranju štetnih posljedica od akata diskriminacije.

PËR DORACAKUN

Gjuhë shqipe

Ky doracak duhet të shërbejë si mjet për njohjen e diskriminimit në bazë etnike dhe për nxitjen e aktiviteteve për të penguar, mbrojtur dhe sanksionuar rastet e këtij diskriminimi. Daracaku nisat prej definimit të diskriminimit sipas të cilit diskriminimi është:

- **çdo** veçim, përjashtim, kufizim ose procedim i pabarabartë ose mosprocedim,
- **ne bazë** të gjinisë, racës, kombësisë, përkatësisë etnike, shtetësisë, prejardhjes, fesë ose bindjes, arsimit, mendimit, përkatësisë politike, statusit personal ose shoqëror, hendikarit, moshës, orientimit seksual, gjendjes martesore, gjendjes materiale, përkatësisë të grupeve të paprivileguara, gjendjes shëndetësore ose çfarëdo baze (në situatë kur ajo ekziston, ose ka ekzistuar më herët, ndërsa nuk ekziston për momentin, ose mund të ekzistojë në të ardhmen, ose e cila i përshkruhet një personi të caktuar.)
- **e cila ka për qëllim ose rezulton** me pamundësimin ose vështirësimin e njohjes, gëzimit ose të praktikimit nga të gjitha personat në bazë të barabartë të të gjitha të drejtave dhe lirive, respektivisht trajtim të pavolitshëm të një personi në raport me një tjetër.

Sistemi bazë i vlerave gjatë procedimit në kushte të diskriminimit bazohet mbi dokumentet aktuale të ratifikuara (marrëveshjet ndërkombëtare që janë pranuar në nivel të legjislacionit kombëtarë), Kushtetutës dhe ligjeve të Republikës së Maqedonisë. Vëmendje e veçantë i kushtohet sistemit të detyrimeve që duhet t'i përmbush çdo shtet që ka pranuar standardet gjegjëse ndërkombëtare.

Në Republikën e Maqedonisë aktualisht ekziston sistem i ndërtuar mekanizmash mbrojtës, që mund të zbatohen në rast të diskriminimit në baza etnike. Shpërndarja e dispozitave jodiskriminuese, mosharmonizimi terminologjik dhe i pasaktë i mekanizmave mbrojtës e rëndojnë zbatimin e tyre dhe e problematizojnë mbrojtjen, megjithatë në të shumtën e rasteve mund të përdoren (veçanërisht për të ndërtuar bazën e të dhënave për llojet kryesore të diskriminimit).

Me ratifikimin e pjesës më të madhe të marrëveshjeve ndërkombëtare në disponim të qytetarëve u vjen mundësia për ngritjen e peticioneve personale dhe kolektive para: Komitetit për të drejtat e njeriut, Komitetit për të drejtat ekonomike, sociale dhe kulturore, Komitetit për eliminimin e diskriminimit racial, Komitetit për eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit ndaj gruas, Komitetit për të drejtat e fëmijës, Gjykata evropiane për të drejtat e njeriut, Komiteti i ministrave të Këshillit të Evropës dhe Komitetit këshilldhënës, Këshillit për të drejtat e njeriut, Komisarit të Lartë për të drejtat e njeriut pranë OKB-së, Rrjeti i mandateve të veçanta (raportuesve special, të dërguarve special dhe të ekspertëve të pavarur) dhe mandatet e grupeve të punës për të drejtat e njeriut.

OKB dhe strukturat rajonale ndërkombëtare (OSBE, Këshilli i Evropës, etj) i njohin dhe i pranojnë organizatat joqeveritare si partnerë të rëndësishëm në luftën kundër diskriminimit (veçanërisht në pjesën e mbikqyrjes, alarmimit, raportimit, por edhe për procedimin e rasteve konkrete).

Hapi i parë themelorë në luftën kundër diskriminimit dhe veçanërisht në luftën kundër diskriminimit etnik është: mbikqyrja e cila kuptohet si përmbledhje e aktiviteteve të orientuara kah sistemi i evidentimit dhe dokumentimit të informacioneve lidhur me shkeljen eventuale të të drejtave dhe të lirive të njeriut.

Për të mundur ta luajë rolin e vërtetë, mbikqyrja patjetër duhet të zbatohet duke respektuar disa parime themelore dhe formën e realizimit të përcaktuar paraprakisht.

Përvojat e organizatave joqeveritare mund të shërbejnë në zhvillimin e mëtutjeshëm të veprimtarisë jodiskriminuese në fushën e: praktikës shoqërore, administrative dhe gjyqësore.

Bashkëpunimi i strukturave joqeveritare dhe qeveritare, formalizimi i mbledhjes së të dhënave dhe ndieshmëria adekuate për thelbin e diskriminimit, janë element i rëndësishëm në luftën e mëtutjeshme kundër diskriminimit dhe minimizimin e pasojave të dëmshme nga aktet e diskriminimit.

[BAŠO INSTRUKCIENGORO LIL]

Romani čhib

Akava lil trubul te sikavel pes sar instrumento bašo pendžaripe e diskriminaciakoro upral i etnikani funda thaj iniciripe e aktivipangoro resarinasa ten a ovel kerdi, arakhipa thaj sankcioniripe e asavke diskriminaciatar.

Ano instukeciengoro lil ovela cidime tari definicia e diskriminaciakoro uzal savi i diskriminacia si:

- sakova averipe, ikaldipe, limitiripe ja pale najekhipe keripe buti ja pale bikeripe buti,
- upral i funda e poloskiri, rasakiri, nacionalnipaskoro, etnikane preperipaskoro, themutnipaskoro, kustikipe, religia ja pale patjavipe, sikljovipa, gindipe, politikane preperipaskoro, personalnikano ja pale amalipaskoro statuso, hendikepo, baripe, seksualnikani orientacia, prandipaskoro haleskoro, isipaskoro statuso, preperipe e depriviligirime grupakoro, sastipaskere haleskoro ja pale save te si fundakoro (ani situacia kana o fundavipe isi ano momento, ja pale isi a akana nane ano momento, ja pale ka šaj te ovel ano avutnipe, ja pale dži o terminiripe e simakoro)
- savo so isi resaripe ja pale rezultatoja ano nadendipe ja pale pharipe palo angigaripe, hošipe ja pale prakticipiripe tari rig sa e simengoro upral o jekh fundipe ke sa e hakoja thaj tromalipe, ja pale ano ponašukar tretmano ki jekh sima ani relacia e avereskoro.

O cidime baripaskoro sistemo ko keripe e šartenca e diskriminaciakoro a ovela bazirime ke akanutne ratifikatoja (internacionalnikane phandle lafia save so si lele ko nivo e nacionalnikane legislativasa), o Konstitucionalo thaj e zakonoja ani Republika Makedonia. Ulavdi sama si dendo ko sistemo tare butja save so trubul te kerel akaja them te lel e jekhutne maškarthemutne standardoja.

Ani Republika Makedonia thaj ano momento isi barookerdo sistemo tare arakhipaskere sistemoja taro arakhipaskere mehanizmoja, save so šaj te oven kerjakerde ane čipote kana isi diskriminacia ko etnikano fundipe. I disperziripe ko bidiskriminaciakoro terminantipe, terminologikane najekhipe thaj o bičačipe ke arakhipaskere mehanizmoja pharekerena olengoro prakticipiripe thaj kerena problema ko arakhipa, numa pale šaj te oven labarde ane bare čipote (ulavde e resarinasa te ovel tamirime ki baza e evidentongiri baše dominantikane forme e diskriminaciakere).

E ratifikaciasa e pobuter gindoskoro tare maškarthemutne phandle lafia ko deipe e dizutnenge bešela o šajdipa te den individualnikane thaj kolektivnikane peticie dži o: Komiteto baše manuškane hakoja, Komiteto baše ekonomikane, socialnikane thaj kulturnikane, Komiteto baši eliminacia e rasakere diskriminaciakoro, Komiteto baši eliminacia e sa e formengoro ki diskriminacia mujal i džuvli, Komiteto bašo hakoja e čhavengere, Europakoro sudi baše manuškane hakoja, Komiteto e ministrongoro ko Konsilo

e Europakoro thaj o Konsilodeipaskoro komiteto, Konsilo baše manušikane hakoja, Učo komesariato baše manušikane hakoja ko UNO, Drakhalin e individualnikane (Specialnikane reporteroja, specialnikane prezententvoja thaj biathinale ekspertoja) thaj mandatia ke butjarne grupe baše manušikane hakoja.

UNO thaj e regionalnikane maškarmutne structure (OSCE, Konsilo e Europakoro thaj av.) pendžarena thaj lena e biradžikane organizacien sar but bare džanlipaskere partneroja ano maripe e diskriminaciasa (ulavde ano kotor e monitoringosokoro, alertiripaskoro, raportiripaskoro, numa thaj anpo proceduripe, raportiripe, numa thaj ano proceduripe e konkretikane čipotengoro).

O jekhto thaj fundavno phird ano maripe mujal i diskriminacia thaj ulavdo o maripe mujal i etnikani diskriminacia si o: MONITORINGO thaj haljovdo sar suma tare aktivipa dromarde kori o sistematikano evidentiripe thaj dokumentiripe informacie phandle e šajutne phagipanca ke manušikane hakojenca thaj tromalipanca.

Te šaj te ovel kheldi akaja čačutni rola, o monitoringo šaj te ovel realziirime thaj e patjipisas ke terminirime bazikane principoja thaj anglo sa te ovel dendi forma ki realizacia.

I eksperienca e biradžikane organizacienca šaj te ovel kerdi ano ponadarutno barjovipe ko bidiskriminaciakoro keripe aktivipa ani ranik e: amalipaskere, administrativnikane thaj sudoskiri praktika.

I kolaboracia e biradžikane thaj e radžakere strukturenca, formalizacia e khedipaskoro evidentvoja thaj o jekhutno senzibiliripe ko fundavnipe e diskriminaciakoro, sikavela baro elemento ano ponadarutno amripe e diskriminaciasa thaj e minimiziripasa ke škodime palpalunipa tare aktoja e diskriminaciakere.

О ПРИРУЧНИКУ

Српски језик

Овај приручник треба да послужи као алатка за препознавање дискриминације по етничкој основи и за подстицање активности са циљем спречавања, заштите и санкционисања случајева овакве дискриминације.

У приручнику се полази од дефиниције дискриминације према којој је дискриминација:

- свако разликовање, искључивање, ограничавање или неједнако поступање или непостапање,
- на основу пола, расе, националности, етничке припадности, држављанства, порекла, религије или уверења, образовања, мишљења, политичке припадности, личног или друштвеног статуса, хендикепа, узраста, сексуалне оријентације, брачног стања, имовинског статуса, припадности депривилегираној групи, здравственом стању или било којој другој основи) у ситуацији кад основа постоји у моменту, или је постојала раније, а не постоји моментално, или може постојати у будућности, или се приписује одређеној особи)
- која има за циљ или резултира онемогућавање или отежавање признавања, уживање или практиковање од стране свих особа на равноправној основи свих права и слобода, односно у неповољнијем третману, једне особе у односу на другу.

Полазни вредносни систем поступања у условима дискриминације, базира се на постојећим ратификованим документима (међународни договори који су прихваћени на нивоу националног законодавства), Уставу и законима у Републици Македонији. Посебна пажња је посвећена систему задатака које треба извршити свака држава која је прихватила одговарајуће међународне стандарде.

У Републици Македонији и моментално постоји изграђен систем заштитних механизма, који могу да се примене у случајевима дискриминације на етничкој основи. Дисперзираност недискриминацијских одредби, термилошка неуједначеност и непрецизност заштитних механизма отежавају њихово практиковање и проблематизирају заштиту, међутим могу бити употребљени у великом броју случајева (посебно са циљем изградње базе података о доминантним врстама дискриминације).

Ратификацијом већег броја међународних договора на располагању грађанима стоје могућности подношења појединачних и колективних петиција до: Комитета за људска права, Комитета за економска, социјална и културна права, Комитета за одстрањивање расне дискриминације, Комитета за одстрањивање свих облика дискриминације жена, Комитета за права детета, Европског суда за људска права, Комитета министара Савета Европе и Саветодавног комитета,

Савета за људска права, Високог комесара за људска права при ОУН, Мрежи појединачних мандата (специјални извештачи, специјални представници и независни стручњаци) и мандатима радних група за људска права.

ОУН и регионалне међународне структуре (ОБСЕ, Савет Европе и сл.) препознаје и прихвата невладине организације као значајне партнере у борби са дискриминацијом (посебно у делу надзора, алармирања, извештавања, али и у поступању у конкретним случајевима).

Први и основни корак у борби против дискриминације и посебно у борби против етничке дискриминације је: МОНИТОРИНГ, подразумеван као збир активности усмерених ка систематском забележавању и документовању информација повезаних са могућим прекршавањима људских права и слобода.

Да би могао одиграти истинску улогу, надзор се мора спроводити са поштовањем одређених основних принципа и унапред задатих форми остваривања.

Искуства невладиних организација могу послужити у даљем развоју недискриминачког деловања у области : друштвене, административне и судске праксе.

Сарадња невладиних организација и владиних структура, формализација сакупљања података и одговарајућа осећајност за суштину дискриминације, представља значајан елемент у даљој борби са дискриминацијом и у смањењу минимума штетних последица од аката дискриминације.

[TI MANUALU]

Limba armânească

Aestu Manual lipseashti s-hibă hălăti ti cānushteari a discriminariļjei pi bază etnică shi initsiativă ti activitāts ta s-azāptāseacă, apurā shi sanctsiōneadzā cazurli cu ahtari turlii di discriminari.

Tu manlualu s-ānchiseashti di defnitsia ti discriminarea cari dzātsi ca discriminarea easti:

- cafi unā diferentsā, eliminari, limitari ica protsedurā cari nu easti idghea ti tuts ica cafi unā ignorari a protsedurāljei,
- pi bază di sexu, rasā, natsionalitati, pricādeari etnică, tsitizenitati, originā, relighii ica pisti, educatsii, mindueari, pricādarea politică, status personal ica sotsial, hendichep, ilichii, orientari sexualā, aveari, pricādreari tu vārā grupā fārā privileghii, sānātatea ica cari itsi s-hibā altā bază (tu situatsuu cāndu baza egzistā tu momentul, ica egzista manāinti, a nu tu momentul, ica poati s-egzistā manclo, ica cari s-arucā pi vārñā personā)
- cari ari ti scupo ica rezulteadzā cu nipricunushteari ica griutāts tu pricunushtearia, realizari ica practicari di partea a tutālōr personi pi unic fundamentu a tutālōr āndrepturi shi libertatea, ica tu tretmanu ma nibun a vārñāljei persona tu coleratsii cu altā.

Sistemlu ti valoari di cari s-ānchiseashti tu protsedurili cāndu ari discriminari easti bāgat pi fundamentul a ratificatilor cari egzistā (contracti internatsionali cari suntu aprucheati pi nivel a leghislativāljei natsionalā), Constitutsia shi nomurli tu Republica Machidunia. Āngātan ahorghea ari pi sistemlu di activitāts cari lipseashti s-li bitisească cafi un stat cari li-apruche standardili adecvati internatsionali .

Tu Republica Machidunia shi tu aestu momentu ari un sistem di mehanizmi ti apurari, cari poati s-ufilisească tu situatsii ti discriminari etnică. Disperzitatea a determinantilor nidiscriminātoari, terminologhia shi mehanizmili ti apurari cari nu suntu pretsizati, fac griutati ti a lor intrari ti praxā shi fac problemi la apurarea, ghini ma, pot s-hibā ufilisiti tu multi situatsii (naima multu ta s-adarā bazā di facti ti dominantili turlii a discriminariļjei).

Cu ratificarea a ma multilor contracti internatsionali bānātorļji pot s-da petitsii individuali ica colectivi pānā la: Comiteltu ti āndrepturli a omlui, Comiteltu ti economitsi, sotsiali, culturali, Comiteltu ti eliminari a discriminariļjei dupu rasā, Comiteltu ti eliminari a tutālōr formi di discriminari a muljeariļjei, Comiteltu ti āndrepturli a ficorlor, Giudiclu european ti āndrepturli a omlui, Comiteltu a minishtsārlor la Consiliulu ali Europā shi Comiteltu consultativ, Consiliulu ti āndrepturli a omlui, Analtul comesar ti āndrepturli a omlui la ONU, Mrejā di individuali (Reporteri spetsiali, reprezentantsā spetsiali shi expertsā independentsā) shi mandati a grupilor ti lucrū ti āndrepturli a omlui.

ONU și structurile internaționale și regionale (OSCE, Consiliul de Europă și alți) li-pricânoscu și aproați organizațiile guvernale ca parteneri importanți în lupta împotriva discriminării (ahorghea în partea de monitorizare, alertare, rapoarte, dar și în procedurile în situații concrete).

Prota și jghețoară fundamentală în lupta împotriva discriminării și ahorghea, lupta împotriva discriminării etnice este: MONITORIZAREA activității și documentarea a informațiilor legate cu înțelegerea și îndreptarea și libertatea a omului.

Ta s-poate s-gioacă roluri de delihea, monitorizarea fără de altă lipsă s-realizează cu înțelegerea a născăntilor printre fundamentali și de nănti dată formă în realizare.

Experiența a organizațiilor guvernale poate mai s-ufilisească în activitatea nediscriminătoare în sfera a: praxă socială, administrativă și praxa la județe.

Colaborarea cu structurile guvernale și guvernale, formalizarea și adunarea a factorilor și sensibilitatea adecvată în esența a discriminării, sunt elemente importante în lupta împotriva discriminării și minimizarea a efectelor de acțiune a discriminării.

[ABOUT THE MANUAL]

English language

This Manual is to serve as a tool for identifying ethnicity based discrimination and for encouraging activities in order to prevent, protect and sanction this kind of discrimination cases.

The Manual begins with the definition of discrimination which says that discrimination is:

- any distinction, exclusion, limitation or unequal treatment or non treatment,
- based on gender, race, nationality, ethnic origin, citizenship, origin, religion or belief, education, opinion, political affiliation, personal or social status, disability, age, sexual orientation, marital status, property status, belonging to unprivileged group, health condition or any other grounds (in a situation when the bases exists at the moment or existed earlier but does not exist at the moment, or may exist in the future or which is subscribed to an individual),
- aiming at or resulting into the inability or aggravation to recognize, exercise or practice all rights and freedoms by all individuals on equal basis, i.e. in a less favorable treatment of one towards another individual.

The initial value system of conduct in conditions of discrimination is based on existing ratified documents (international agreements accepted at national legislation level), the Constitution and laws in the Republic of Macedonia. Particular interest is devoted to the system of tasks which are to be carried out by each state which has accepted the relevant international standards.

In the Republic of Macedonia there is already an established system of protection mechanisms which can be implemented in cases of ethnicity-based discrimination. The spread of non-discrimination provisions, the terminology incompliance and imprecision of the protection mechanisms hinder their practicing and aggravate protection. However, they can be used in a large number of cases (particularly in building a data base on dominant types of discrimination).

With the ratification of a large number of international agreements, the citizens have a possibility to file individual or group petitions to: The Human Rights Committee, the Committee on Economic, Social and Cultural Rights, Committee on the Elimination of Racial Discrimination, the Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination of Women, Committee on the Rights of the Child, the European Court on Human Rights, Committee of Ministers of the Council of Europe and Councelling Committee, the Council of Human Rights, the UN High Commissioner for Human Rights, the Network of Individual Mandates (special reporters, special envoys and independent experts) and mandates of human rights work groups.

The UN and the regional international structures (OSCE, the Council of Europe etc.) recognize and accept NGOs as important partners in the fight against discrimination (particularly in the area of monitoring, alerting, informing as well as acting in some cases).

The first and basic step in combating discrimination, and particularly in combating ethnicity-based discrimination is MONITORING, a combination of activities directed to an organized evidence and documentation of information related to possible violation of human rights and freedoms.

In order to be able to play the true role, monitoring must be carried out with respect to certain basic principles and pre-set form of achievement.

The experience of the NGOs may be used in the further development of non-discrimination activity in the field of the social, administrative and judicial practice.

The cooperation of NGOs and government structures, the formalization of data collection and the adequate sensibility for the essence of discrimination is an important element in the further fight against discrimination and in minimizing harmful impacts of discrimination acts.

1. Giriş – Ayrımcılık; tanımlama

Ayrımcılık yasağı veya ayrımcılık karşıtı prensip, bir sürengelik olarak tüm uluslararası düzenlemelerden geçmektedir. Bu prensibin uygulanmadığı, ya da doğrudan veya dolaylı olarak anılmadığı uluslararası bir tek belge bile bulunmuyor. Eşitlik hakkı ya da ayırım gözetmeme, tek başına bir hak oluşturuyor, fakat diğer bütün hakların içeriğinde mevcuttur. Fakat, uluslararası düzenlemenin bütün düzeylerini içeren genel prensip, herkesin temel hak ve özgürlüklerine eşit biçimde sahip olmasını sağlamaya yeterli değildi. Tek başına bir hak olarak ve belirli grup insanların bu hakkının tanımlanmasında özel bir yaklaşım olarak ayrımcılık yapmamanın kesin belirlenmesini gerektirmiştir İnsanların eşit ve aynı haklara sahip olmaları prensibi, insan hakları ve temel özgürlükler konseptinin çekirdeğidir. Aynı zamanda bu prensip, sürekli yönelme ve teşvik demektir.

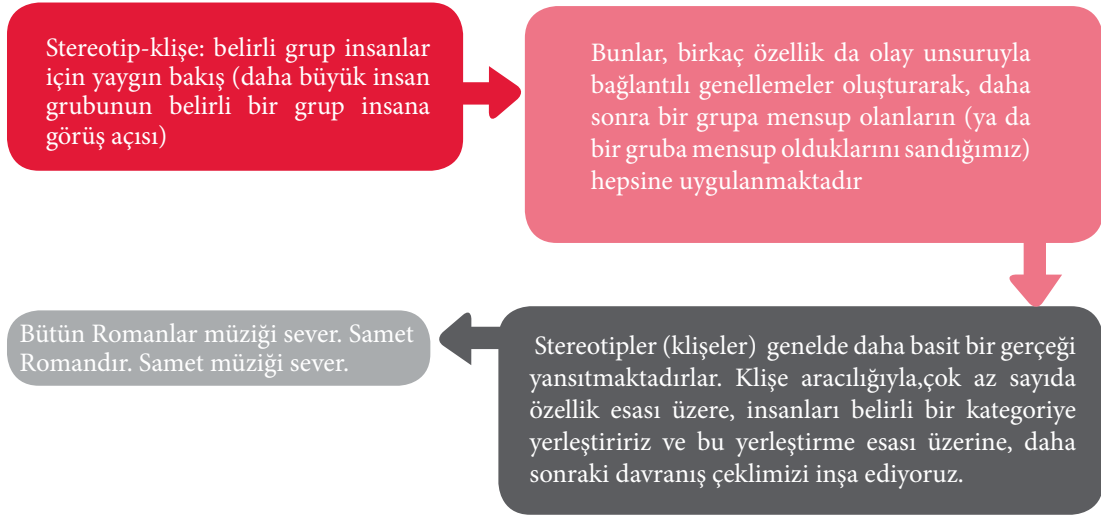
Uluslararası düzenlemede herkes ve hiç kimse deyimlerinde, ayrımcılık yapmama prensibi ve herkese eşit davranma hakkı, doğrudan esas olarak alınmıştır.

Bu yüzden bu prensip, konseptin temeli olan felsefe- hukuk düşüncesinin gelişmesinin esasını oluşturmaktadır. Bu düşünceye göre, insanlara, hiçbir zaman eşit muamele yapılmamıştır – ne geçmişte, ne de günümüzde tamamen eşitliğe ulaşılmamıştır.

Ayrımcılıkla mücadele, uluslararası toplulukta en yüksek seviyeye getirilme nedenleri:

- Ayrımcılığın yayılmış olması
- Çeşitli ayrımcılık davranışlarının köklerinin türleri ve derinlikleri
- İnsanlar arasında eşitlik sağlamanın ağırlığı ve bileşikliği.

Teoride, ayrımcılık teriminin çeşitli açıklamaları vardır ve farklı çaplarda tabir edilmektedir. Ayrımcılık en geniş, en genel olarak, iktidarın, enstitülerin veya bireylerin, insanlara, onların bazı özellikleri esası üzere farklı davranmaları demektir. Bu durum, en büyük ölçüde, klişelerden- stereotiplerden ve önyargılardan kaynaklanmaktadır.

Önyargılar, bir insani (ya da bir grup insani) gerçekten tanımadan, onu ya da onları değerlendirmektir, ve çoğu defa bu, yanlış bilgilere dayanmaktadır.

Değerlendirme genelde, insanın geliştiği çevre tarafından aktarılmaktadır ve kişisel tecrübeye ya da kişisel bilgilere dayanmamaktadır. Önyargılar, insanların her günlük sosyalleşmesinin bir bölümü olarak edinildiğinden, (bunlar genelde çocuk gelişiminin en erken döneminde elde edilir), onları değiştirmek veya ikircimliğe düşmek çok zordur. Her anda önyargılarımızın varlığından bilinçli olmamız önemlidir ve davranışlarımızı, önyargıların varlığı açısından ve bize sundukları sınırlamalar bakımından kontrol etmeyi denememiz gerek.

Klişeler (stereotipler) ve önyargılar, başkalarını kabul etmeme ve onların değer sistemlerini red etme veya tanımama için en büyük nedenlerdir. Bu yüzden, klişeler ve önyargılar esasına dayalı reddetmeler tepkisi, çoğu defa “ önyargı görevde” diye adlandırılır ve genelde, ksenofobi, antisemitizm, ırkçılık ve buna benzer çekimsizlikler olarak ayrımcılıkla sonuçlanır.

Bir tanımlamaya göre,ayrımçılık:

- **her türlü** fark yapma, dışlama, sınırlama veya eşit olmayan davranış ya da davranmayı;
- ırk, renk, cins, dil, din, siyasal ya da her hangi bir başka inanç, ulusal ya da toplumsal köken, varlıklılık, doğuş, handikap, yaş, medeni hal, öncülüğü olmayan gruba mensubiyet, sağlık durumu ya da herhangi bir başka bir esas üzere (esasın şu anda varlığı, veya eskiden varolup şu anda olmayışı, veya ileride varolabilir durumlarda)
- **amaç veya sonucu**, herkesin, eşit esas üzere bütün hak ve özgürlüklerini engellemek, tanımamak veya tanımayı güçleştirmek, onların uygulanmasına izin vermemektir.

Bu şekilde genişletilmiş tanımın diğer içerikleri nelerdir?

Ayırımçılık işlemi: fark yapma, ayırım yapma, sınırlama ya da eşit şekilde davranma veya davranmama. Fark yapmak, aynı durumda, her zaman, iki kişiye farklı davranmak anlamıdadır. Çıkarma, bir şeyi alamamak, bir şeye ulaşmak veya bir şeyin bir parçası olamamaktır. Sınırlama, birşeye yaklaşamama demek (belirli hizmetlere, belirli olanaklara, öncülüklerle fiziksel yaşanamamak). Formulasyonda, hem aktif hem de pasiv ayırımçılık veya yapmak ya da yapmamak içerilmiştir.

Ayırımçılık esasları: “açık liste“, ayırımçılık nedenleri olarak ortaya çıkan en sık insan özelliklerinin sıralanması. Fakat, ayırımçılık esasları olarak ,şu anda var olmayan veya hiç olmayan bir özellik de belirebilir. Böyle bir özellik belki geçmişte varmış belki de hiç bir zaman bile yokmuş, fakat ayırımçılığı yapan onun var olduğunu sanmaktadır. (belirtilen kişiyi, belirtilen özelliklerle bağlantısı olan gruba yerleştirmekte).

Ayırımçılığın amacı: belirli bir kişi üzerine, bilinen esaslar veya başka bir esas üzere yapılan bir olgunun ayırımçılık olarak nitelenmesi için **ayırımçılık esasının olması gereklidir**. Fakat, böyle bir amaçları olmayan ama yine de bir çeşit ayırımçılıkla sonuçlanan olaylar da bu definisyonla tanımlanabilirler, eğer bunu yapmanın ya da yapmamanın **sonucu:** herkesin, eşit esas üzere bütün hak ve özgürlüklerini engellemek, tanımamak veya tanımayı güçleştirmek, onların uygulanmasına izin vermemekse

2. Özel ayrımcılık türleri

Daha yeni ayrımcılık belirlemelerinde, doğrudan ayrımcılık yanısıra, dolaylı ayrımcılığın ve “rahatsız etmenin” da kabul edilmesine ısrar edilmektedir.

Doğrudan ayrımcılık

somut durumda insanların farklı konumu olarak doğrudan sonuçlanan etkin davranmak

dolaylı ayrımcılık

- sözde bağımsız koşullu veya kriterli durumlar oluşturmak ve bununla, bir kişi veya bir grup kişinin, diğerlerine göre daha olumsuz duruma düşürülmesi.
- böyle koşulların veya kriterlerin getirilmesi için objektif bir özür yoktur ya da ulaşılması için uygun ve gerekli olanyasal amaç yoktur
- çoğu defa hukuka dayalı olarak gözükmeleler, fakat onların uygulanması, somut insan grubunun engellenmiş olduğunu göstermektedir. Bu durumu yaratan insan grubu için ise bu geçersizdir.
- dolaylı ayrımcılık çoğu defa olanak düzeyindedir.

Daha yeni uluslararası düzenlemede ve gelişmiş batı demokrasisinin büyük sayıda devletlerin ulusal düzenlemelerinde rahatsız etmek veya tacizden de söz edilmektedir. Rahatsız etmek, anılan esaslar üzere istenmeyen davranış şekillerinde ayrımcılık şekli olarak tanımlanmaktadır. Amacı veya sonucu ise belirli kişinin haysiyetini ve onurunu incitmek veya tehdit yaparak düşmanı, onur kırıcı, aşağılatıcı veya korkutucu atmosfer yaratmaktır¹.

Ayrımcılığa uğramış insanlara göre, en sık rastlanan ayrımcılık şekilleri şunlardır: ksenofobi², ırkçılık³, antisemitizm⁴, genel çekimsizlik⁵ ve saklı ayrımcılık.

¹ Tacize, cinsel taciz, ayrımcılık tehditi, takip ve ırk ayrımı, kamu yerlerine engellilerin yaşayışını zorlaştıran yapı ortamı inşa etme ya da engellilere uygun koşullar yaratmamak gibi unsurlar da dahildir

² Ksenofobi kelimesi Yunancadan gelmektedir ve yabancıardan korkmak demektir. Bu özel kapalı bir çember oluşturmaktadır: onları tanımadığım için yabancıardan korkuyorum, fakat onlardan korktuğum için onları tanıyam

³ Irkçılık, özel bir insan ırkından olduklarından onlara karşı farklı davranmak demektir. Bu farklı davranma, üstün ve üstün olmayan ırklar anlayışına dayanmaktadır.

⁴ Özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında en yaygın olmaya başlayan Yahudilere uygulanan ayrımcılık türü.

⁵ Tolere etmemek, başkalarının yaşam tarzını ve idraklarını saygılaya yetersizliğidir. Birisinin, başkalarının değişik biçimde yaşamalarını veya değişik şekilde olaylara bakmalarına izin vermediğinde mevcuttur. Tolere etmemek, insanların, onların dini, cinsiyeti, cinsel oryantasyon veya sadece giyim veya saç modeli tarzı yüzünden sosyal hayatın bir bölümünden çıkarılmış olmaları demektir.

Ayrımcılık çoğu defa kolay farkedilemez (açık, saldırgan, tanınan ayrımcılık olarak gösterilmez, ilk bakışta başkalarına davranıldığı gibi gözüken bir sürü davranışla belirlenir) bu yüzden saklı ayrımcılık olarak adlandırılır⁶.

Ayrımcılık mağdurunun, ayrımcılığa uğradığını farketmediği, görmediği durumlar en ağırdır. Bu duruma en çok, güçlü geleneği olan toplumlarda, halkın büyük bölümünün dine bağlılığı olduğu ortamlarda veya aile düzeyinde ve daha geniş sülale topluluğunda katı patriyalkal (ataerki) ilişkilerin olduğu ortamlarda rastlanabilir.

Ayrımcılık türü, büyük ölçüde ayrımcılığı yapana bağlıdır. Failler, bireyler, bir grup insan veya devlet olabilir. Demokrasinin güçlü bir düşman olduğu değerlendirilmesinde bulunan devletler, tek başına sorumluluk yanısıra, devletin genel sorumluluğu prensibinin uygulanması konusunda anlaşılır. Bu prensibin kapsamına: ayrımcılık yapmama atmosferinin yaratılması, ayrımcılık yapılmamasının tanıtımı, ayrımcı olmayan yasamanın oluşturulması, insanların yaşamının her alanında ayrımcılık belirtilerinin denetimi ve cezalandırılması, girmektedir.

Ayrımcılığı yapan/ ayrımcılığa uğrayan ilişkisi, çoğu defa çoğunluk/ azınlık ilişkisinde anılmaktadır. Şüphesiz, ayrımcılığın bir belirtisi de, üstün ve daha güçlü grubun, daha düşük ve daha zayıf olan gruba ayrımcılık uyguladığıdır. Fakat bu hiç bir bakımdan grubun büyüklüğüne bağlı değildir; her şeyden önce, onların topluluk kaynaklarına yaşamından ve gerçek güç gereçlerine (para, örgütlenme, sahiplik, iktidarla ilişkiler) sahip olmalarıdır. Bazı durumlarda, azınlık olan grub, gerçek güce sahip olan ve çoğunlukta olan halka ayrımcılık yapma olanağına sahip gruptur⁷.

Bazı insan grupları, geleneksel olarak veya uzun zaman belirli ayrımcılık türüne maruz kalmışlardır ve onların topluluktaki şimdiki durumları, büyük ölçüde bu ayrımcılık sonucunu temsil etmektedir. Bu çerçevede de “olumlu etkinlik” (pozitif ayrımcılık) konsepti geliştirildi.

Olumlu etkinlik: devletin, önceden yapılan ayrımcılık sonuçlarını azaltma, ortadan kaldırma veya iptal etmek amacıyla yaptığı etkinlikler ve aldığı önlemler. Demek ki her farklı davranış, ayrımcılık olarak sayılmayacak, bu yüzden, olumlu etkinlikten fark yapılması gereklidir.

⁶ Çoğu defa cinsiyet, cinsel oryantasyon, yaş esaslı üzere ayrımcılık persepsiyonu eksikliği görülmektedir.

⁷ Uzun bir dönem Güney Afrika’ da mevcut olan Apartheid; kadın ayrımcılığı v.s.buna örneklerdir.

Olumlu etkinlik için en önemli kriterler: a) önceden ayrımcılığın yapılmış olması ve b) önceden yapılan ayrımcılığın sonuçlarının latılması amacıyla yapılan güncel etkinlik veya alınan ölçülerin amacı. Olumlu etkinlik ya da “pozitif ayrımcılık”, oluşumu bakımından ayrımcılık faaliyetidir, fakat yeğlemek eylemi zamanla sınırlı, rasyonel, özürülü olup, önceden yapılan gerçek belirlenen ayrımcılığın atlatılması eyleminde kesinlikle müsadeli ölçüler kullanılmaktadır⁸.

⁸ Ayrımcılık olarak sayılmayacak ya da pozitif, yasaya aykırı olmayan ayrımcılık durumları:

- a) Makedonya Cumhuriyetindeki yabancılara , onlara, Anayasada, kanunlarda ve Makedonya Cumhuriyetinin katıldığı uluslararası sözleşmelerde , Makedonya Cumhuriyeti uyruğundan doğrudan kaynaklanan hak ve özgürlüklerle ilgili farklı davranış;
- b) anılan her hangi bir esasla 4ç madde 1. fıkraya ilgili olan özellikler esaslı üzere kişilere farklı davranma, anılan bu özellikler, somut meslek veya etkinlik ya da bu mesleğin yapıldığı şartlardan dolayı, esaslı ve belirleme talebi olduğunda ,
- c) kişilerle, meslek açısından din, inanç,cinsiyet esasına göre, farklı davranma, dini kuruluş veya örgütte, bu meslek veya etkinliğin niteliği, veya mesleğin yapıldığı şartları, kuruluş veya örgütün görüşü açısından din, inanç veya cinsiyet esas ve belirleme talebiyse, hedef yasaldır, şart ise, onun gerçekleşmesi için gereken seviyeyi aşmaz;
- ç) din, inanç veya cinsiyet üzere insanlara belirli dinle bağlantılı mesleğin amaçları için eğitim ve öğretim ile ilgili farklı davranma,
- d) seçim süreçlerinde yaş sınırlaması, profesyonel tecrübe veya staj için talebin belirlenmesi, yasal hedefe ulaşmak amacıyla objektif olarak kabul edilir olan istihdamla ilgili belirli öncülükler
- e) istihdam sırasında, eğitim gereği veya yasayla öngörülen emeklilikle ilgili rasyonel zaman sınırlamaları bağlamında maksimum yaş şartları
- f) hamile kadınlara ve annelere, yasayla öngörülmuş özel koruma. Hamile kadın veya anne bu korumadan yararlanmak istemediği halde yazılı şekilde bunu işverene bildirmelidir;
- g) istihdamı destekleme amaçlı yasayla öngörülen ölçüler
- h) engellilere, eşit olanaklar sağlamak için, özel eğitim ve öğrenim gerekliliklerini yerine getirmek amacıyla özel davranış.
- y) kadın ve erkekler arasında eşit dengeli sağlama bakımından eğitim alanında alınan önlemler, bu önlemlerden gerek duyulana kadar
- k) madde4 fıkraya 1 de belirtilen şartlar esaslı üzere oluşan birey veya grupların daha öncülüksüz durumu olanların öncülük kazan maları amaçlı özel ölçüler bu önlemlerden gerek duyulana kadar
- l) ,kimsesiz çocuklara, reşit olmayan çocuklara, tek başına çocuk yetiştiren annelere, engellilere kanunla sağlanan özel koruma
- m) etnik, din veya dil azınlıkları mensuplarının özellik ve varlıklarının korunması ölçüleri ve onların bireysel veya kendi gruplarından kimselerle birlikte özbenliklerini koruma ve geliştirme olanağı
- n) etnik azınlıklardan kişilerin öğretim ve eğitime katılmalarını olanaklı kılacak ölçüler
- (1) kamu kuruluşları veya tüzel ya da gerçek kişiler tarafından alınan ve geçmişte, günümüzde veya gelecekte haklı bulunacak,gerçek bütünsel eşitlik sağlanıncaya kadar yapılabilecek olan olumlu ölçüler ayrımcılık olarak sayılmayacak.
 - a. bir kişi, grup veya topluluk yararına, gerçek eşitsizliklerin ortadan kaldırılması veya azaltılması amacıyla, ve eğer fark yapma özürülü ve amaca proporsiyonelse, onların doğal gelişmesinin sağlanması ve onların diğer kişiler, gruplar veya topluluklara kıyasen eşit şansa ulaşılması amacıyla;
 - b. Öncülüğü olmayan grupların (sosyal statüsü, handicap veya kronik bulaşıcı olmayan, AİDS, uyuşturucu madde bağımlıları gibi hastalıkları olan ve mülteci, sığınma hakkına başvuran veya ülke içinde mülteci olan grupların, çoğunluk olan ahaliyle kıyaslandığında eşit olmayanların), gerçek eşitsizliklerin ortadan kaldırılması veya azaltılması amacıyla onların korunmasını amaçlayan ölçüler.

olumlu etkinlik ölçüleri tam olarak tanımlanmış ve zamanla sınırlanmıştır (gerçek eşitlik sağlanıncaya kadar, ya da insanların kendi hak ve özgürlüklerini eşit bir biçimde yaşayabilecekleri ve koruyabilecekleri bir atmosfer yaratılıncaya dek).

Bu açıdan bakıldığında **etnik ayrımcılığı**, bir grup insan veya belirli kişiye, onun etnik mensubiyeti esası üzere ya da onun etnik mensubiyeti yüzünden , ki bunun amacı veya sonucu, onun hak ve özgürlüklerini diğerleriyle eşit bir şekilde (sadece bununla, önceden yapılan ayrımcılık sonuçları hafifletildiği durumlar hariç) tanınması ve pratikte uygulanmasını engellemek veya zorlaştırmaktır, her fark yapma, ayırma, sınırlama veya onlara eşit olmayan, tedirginlik yaratarak, doğrudan ya da dolaylı, açık veya gizli davranmak veya davranmamak olarak tanımlayabiliriz.

Etnik ayrımcılık, başka bir esas üzere (cinsiyet, Irk, milliyet, vatandaşlık, soy, din veya inanç, eğitim, düşünce, siyasi mensubiyet, kişisel veya toplumsal durum, handikap, yaş, cinsel oryantasyon, medeni hal, mal varlığı, öncülüğü olmayan gruba mensubiyet, sağlık durumu veya herhangi başka bir esas) üzere ayrımcılığı da içermektedir.

3. Ayrımcılık Karşıtı Uluslararası Hukuk

Uluslararası Hukuk, her çeşit ayrımcılığı kınamaktadır.

Uluslararası düzenlemede ayrımcılık, hem genel olarak hem somut esas üzere yada bir çok uluslararası belge esasına göre yasaklanmaktadır. (özel ayrımcılık çeşitleri)

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 1. maddesine göre Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar, 2. maddede ise Beynamede belirtilen hak ve özgürlükler somutlaştırılmıştır: Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşları olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir. 2. maddenin kararlılığı açıktır, fakat ayrımcılık karşıtlığı sadece Bildirgede belirtilen haklarla ilgilidir. Ayrımcılık karşıtlığı, her hakka ayrı olarak applike edilmektedir, Bildirgedeki bazı maddeler, ayrımcılığa özel koruma sağlamaktadır⁹.

Sivil ve siyasi haklar uluslararası antlaşması ayrımcılık karşıtlığına ait iki önemli madde içermektedir.

Madde 7

- Kanun karşısında eşitliği garanti eder-
“herkes Kanun karşısında eşittir ve ayrımcılık yapılmadan eşit koruma hakkına sahiptir”

Madde 16

- Kadın ve erkeğin, evlilikten evvel, evlilik sırasında ve boşandıktan sonra eşit hakları

Madde 23

- Herkes, ayrımcılık yapılmadan aynı iş için aynı ödül hakkına sahiptir

Madde 2

- Antlaşmada verilen hakların sağlanması yükümlülüğü, ayırım yapılmadan herkese eşit tanınmaktadır

Madde 26

- herkes Kanun karşısında eşittir ve ayrımcılık yapılmadan eşit koruma hakkına sahiptir

⁹ 7 madde, yasal düzenlemede ayrımcılık karşıtlığı (yasamacıya da görev temsil etmektedir) ve mahkemelerin çalışmalarında da ayrımcılık karşıtlığını temsil etmektedir.

Antlaşmada, **saygılamalı** ve **sağlamalı** deyimleri de anılmaktadır, bununla, sözümona “negativ” ve “pozitiv” görev anlayışı dahil edilmektedir.

saygılamakta

Devletler, Antlaşmayla garanti edilen hakları sınırlamaktan kaçınmaya mecburdur.

sağlamaktadır

Devletler, Antlaşmayla garanti edilen hakların işlevselliğini sağlamak amacıyla (pozitiv) önlemler almak zorundadır.

Hakları sağlama görevi, devletlerin, bu hakların, gerçek kişiler ya da özel failer tarafından yapılan ihlaller de dahil, yapılan bütün ihlaller karşısında hakların korunmasını sağlamak amacıyla efektif ölçüler almaları gerektiği demektir. 2. maddede, her zaman Antlaşmanın diğer maddelerine (26. maddede yer alan genel görev¹⁰, ve 24. maddede¹¹ ile 3. maddede¹² yer alan genel görevler) bağlantılı olarak bakılmaktadır.

Antlaşmada, ayrımcılık anlamının tanımı verilmemiştir, fakat (Antlaşmayla kurulan ve görevi, Antlaşmanın uygulanmasıyla ilgilenmek olan) İnsan Hakları Komitesi, çalışmaları süresince tanım oluşturmuştur. Bu tanımda verilen ayrımcılık konsepti çok geniştir çünkü tanımla, ayrımcılık sonuçlarına neden olan veya olabilen, kasıtlı veya kasıtlı olmayarak yapılan veya yapılmayan herşey kapsanmaktadır.

Ayrımcılık: ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayırım, sınırlama, öncülük gözetilmeksizin, amacı veya sonucu, herkesin eşit biçimde bütün hak ve özgürlüklerini tanıma, sahip olma ve uygulanmasını bozma veya kabul etmemektir.

¹⁰ Antlaşmada bu karar istemde belirtilmiştir: Kanun, her ayrımcılığı yasaklamalıdır ve herkese, her türlü ayrımcılıktan eşit ve başarılı koruma sağlamalıdır

¹¹ Her ayrımcılıksız çocuk.....reşit olmamış statüsünün talep ettiği korumayı, ailesinin, toplumun ve devletin sunması hakkına sahiptir

¹² Bu antlaşmada taraflar olan devletler, erkek ve kadınlara, bu Antlaşmada belirtilen bütün sivil ve siyasi haklara sahip olmalarına eşit hak sağlamalıdır.

Aynı zamanda İnsan Hakları komitesinin çalışmaları aşırı, her farklı davranışın, ayrımcılık sayılacağı tutumu oluşmuştur. Komiteye göre, bu fark yapmanın kriterleri rasyonel ve özürliyse ve eğer Antlaşmanın amaçlarına ulaşmasına yönelikse ayrımcılık olarak sayılmayacaklar.

Pozitif eylem veya öncülük eylemi müsait önlemlerdir ve gerektiğinde yapılması istenebilir, gerçekte var olan ayrımcılık ortadan kaldırılıncaya kadar. Aynı zamanda, Komiteye göre, her hak ve özgürlük sahipliği, her durumda aynı tretman demek değildir.

Ayrımcılığın varlığı veya ayrımcılığın yokluğunun belirlenmesinde, sadece farkın yapılıp yapılmadığı konusunda söz edilmez, genelde **fark yapma kriterlerinin rasyonel ve objektif ve ulaşılacak istenen amacın, Antlaşma uyarınca yasal olup olmadığı** araştırılmaktadır.

Belirli kişinin vatandaşlığı ile bağlantılı seçme hakkının sınırlandırılması veya oy kullanacak kişi ile ilgili yaş sınırlanmasının yapılması yasaldir.

Antlaşmada, Evrensel Bildirgesinde olduğu gibi ayrımcılık mağdurunun, mahkeme ya da diğer yetkili bir kurum önünde, efektif hukuk çözüm bulabileceği vurgulanmaktadır.

Evrensel Bildirgede ve sivil ve siyasi haklar Antlaşmasındaki genel ayrımcılık karşıtı yavaşimler olduğu gibi, İnsan Hakları Komitesinin bulguları, **Her çeşit ırk ayrımının kaldırılması Konvansiyonunun (ICERD)**, getirilmesine temel olmuştur. Konvansiyon bu alanda en önemli uluslararası bir belgedir. Bu Konvansiyonun 1. maddesinde ırk ayrımcılığının tanımı: insan haklarının ve siyasi, ekonomik, sosyal ve kültür alanında ya da kamu yaşamının her bir alanında özgürlüğün tanınması, yararlanması veya yapmasının engellenmesi veya kısıtlamak amaçlı veya sonuçlu ırk, renk, soy, milli veya etnik mensubiyet esaslı üzere yapılan bütün fark yapmalar, sınırlamalar, kısıtlamalar yapma ya da öncülük verme. Konvansiyonun önemli bir unsuru, anılan esaslara göre bir gruba mensup olarak kişilerin algılanması, devletin görevi değildir, bu, her kişinin kendi iradesine göre seçtiği bir yavaşimdir.

Ayrı bir özellik, olumlu etkinlik (“ özel ölçüler terimi kullanılmaktadır) görüşünün dahil edilmesidir. Bununla olumlu ve olumsuz ayrımcılığın hukuk dayanıklı farkı yapılmaktadır. Olumlu ayrımcılık ya da ayrımcılık olarak işlem görmeyecek olan ölçülerin, (olumsuz) ayrımcılığın tanımlandığı aynı 1. maddenin dördüncü noktası olarak konulması da rastlantı değildir.

Bu konvansiyonun ilgili olduğu Ayrımcılığa ait esaslar listesi Kapalıdır (ayrımcılık esasları olarak sadece ırk, renk, atalarının soyu ve milli ya da etnik kökene dayanmaktadır)

Yenilikler olarak, ayrımcılık propagandasının yasaklanmasının genişletilmesi, insanlar arasında fark yapmak ve onlara karşı farklı davranmak konsepti ve ırk ayrımcılığı ve apartheyddir. Devletlere, “ırk ayrımcılığına götüren önyargılarla mücadele amacıyla” eğitim, öğretim, kültür ve bilgilendirme alanlarında acil ve etkili önlemler almaları konusunda verilen görevl oldukça önemlidir.

Bu alandan diğer önemli bir belge de **kadın ayrımcılığının bütün şekillerinin kaldırılması Konvansiyonudur**. Bu, doğrudan kadınlarla ilgili olan ilk uluslararası hukuken destekli sözleşmedir. 1. maddede, ayrımcılık tanımı verilmiştir, buna göre kadınların insan haklarının tanınmasını, sağlanmasını ve yapmasını ve erkek ile kadınların eşit haklılığı temeli üzerinde, onların medeni hali bakılmaksızın, siyasi, ekonomi, sosyal ve kültür alanlarında temel özgürlük haklarını tehlikeye atmak veya engellemek amaçlı veya sonuçlu cinsiyet bakımından her fark yapma, ayırım, sınırlama, kadın ayrımcılığı sayılmaktadır.

2. maddede, devletlerin, hem kamu hem de özel sektörde her hangi bir kişi, örgüt veya şirket tarafından yapılan ayrımcılığın kaldırılması konusunda önlem almaları gerekliliği belirtilmektedir. Verilen açıklamaya göre devletler, özel ayrımcılık faaliyetlerinden de sorumludurlar çünkü bu faaliyetler, devletin, hakların ihlallerini önlemede ya da insan hakları ihlalleri konusunda soruşturma ve cezalandırma bakımından başarısızlığı göstermektedirler. Bu, cinsel stereotipler esaslarına dayalı önyargıların ve alışılmış geleneklerin ortadan kaldırılmasını ısrar eden daha ilerideki çalışmalarla da bağlantılıdır.¹³

Örneğin, bir kadın aile şiddeti uygulamasına maruz kalmışsa, devlet, bu Konvansiyon uyarınca, uluslararası görevleri icabı, gerekli ölçüleri almamışsa eğer, kadına her tür şiddetten koruma sağlamaya mecburdur.

İnsan hak ve özgürlükleri Avrupa Konvansiyonunda, ayrımcılık 14. maddede ve 2000 yılında imzalanan 12. protokolde konu edilmektedir.

14. maddeye göre, bu Konvansiyonda verilen bütün hak ve özgürlükler: ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya diğer bir görüş, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer bir statü gibi hangi bir nedenle ayırım gözetilmeksizin, ayrımcılık yapılmadan sağlanacaktır. Bu formülasyondan dolayı, Konvansiyona göre ayrımcılığa her zaman, kendi başına bir hak olarak değil de, verilen diğer hakların gerçekleşmesi çerçevesinde bakılmaktadır.

¹³ Konvansiyonun 5. maddesine göre: “Üye ülkeler, kadın hakları ile ilgili toplumsal ve kültürel gelenek anlayışlarını değiştirme bakımından gereken bütün önlemleri almaktadır.”

Esas olarak alınan öğeler listesi hala kapatılmadığından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kendi pratiğinde, medeni hal, handikap, cinsel oryantasyon, transseksüellik ve hatta savaş seviyesinde yapılan ayrımcılık esaslı olayları yürütmeye ve yürütme olanağına sahiptir.

12. Protokolün 1. maddesinde, karşıayrımcılık belirlemesinin bağımsızlığı ve onun mahkeme önünde daha geniş uygulanması yönünde değişimler yapılmıştır. Bu maddede, ayrımcılığın genel yasağı içerilmiştir. Bu yasak, sadece Konvansiyonla öngörülen haklara değil, hukukla (hukuk olarak hem ulusal hem de uluslararası hukuk düşünülmektedir) sağlanan her bir hakka da aittir.

Bu maddenin ikinci fıkrasında, ayrımcılık kamu idaresiyle bağlantılıdır, daha doğrusu: birinci fıkrada belirtilen esaslar gibi hiçbir esas üzere hiçkimse, hiçbir kamu idaresi tarafından ayrımcılığa maruz tutulamaz.

Bu madde, devletlerin, özel kişiler arasında ilişkilerde ayrımcılığın her bir düzeyinde koruma ölçüleri almalarını mecbur etmiyor, fakat özel kişiler arasındaki ilişkilerde ayrımcılıktan koruma koşulları sağlamada devletin başarısızlığı, belirli şartlarda, mahkeme tarafından göz önüne alınabilir.

Bunlar, ayrımcılığın konu edildiği en önemli uluslararası belgelerdir, fakat, özel alanlarla ilgilenen ve bu alanlarda olası ayrımcılığı kapsayan bir çok uluslararası belgeler mevcuttur.

Etnik esaslı ayrımcılık açısından özellikle önemli olanlar:

a) **BM sistemi çerçevesinde-** Çocuk Hakları Konvansiyonu, Bütün işçiler ve onların taşınan aile üyelerini koruma uluslararası Konvansiyon, Engelli kişiler hakları Bildirgesi, Zihinsel özürlü kişiler hakları Bildirgesi, Din veya inanç esasları üzere her çeşit ayrımcılığı kaldırma Bildirgesi, Ulusal ya da etnik, din ve dil azınlıklarına mensup kişilerin hakları Bildirgesi, Yaşadıkları ülke uyruklusu olmayan kişilerin hakları Bildirgesi;

b) **Avrupa Konseyi sistemi çerçevesinde:** Avrupa Sosyal Buyrultusu, Bölgesel ya da azınlık dilleri Avrupa Buyrultusu, Milli azınlıkları koruma Çerçeve konvansiyonu, Çocuk haklarının gerçekleştirilmesi Avrupa Konvansiyonu; ve

c) Önyargıların ve bir ya da diğer cinsiyetin üstünlüğü veya aşağılığı konusunda yer tutmuş olan alışılmış anlayış ve önyargıların ya da erkeklerin veya kadınların geleneksel rollerinin ortadan kaldırılması amacıyla erkeklerin ve kadınların davranışları”.

c) **Avrupa Birliği çerçevesinde,** aycayrımcılık karşıtlığı prensibine büyük önem verilmektedir. Cinsler arası ayrımcılık bir çok akitle düzenlenmiştir, diğer ayrımcılık çeşitleri için ise Birlik düzeyinde birçok sözleşme yapılmıştır. İnsan Hakları bildirgesinin kabulü ve Amsterdam Sözleşmesinin 13. maddesinin kabulüyle, Birlik üyelerine sunulan ve her bir üyenin ulusal yasamacılığının ilerideki gelişmesine büyük etkisi olan “emirler” (direktifler)’in formüle edilmesine yollar açılmıştır.

AB İnsan Hakları Buyruğunda, ekstenziv (kapanmamış liste) olarak verilen **ayrı olarak belirtilmiş 17 esas** üzere her tür ayrımcılığa yasak getirilmiştir. Bu listede, uluslararası düzenlemede ilk defa, ayrımcılığa olası bir esas olarak genetik şekillendirme (müdahale) ve cinsel oryantasyon anılmaktadırlar.

Ayrımcılık karşıtı prensibi, Birliğin kendi etkinliklerinde (özel hükümler olmadığında bile) saygılaması gereken hukukun genel prensiplerinden bir bölümünü teşkil etmektedir.

DAHA YENİ BÜTÜN ULUSLARARASI
AKITLERDE OLDUĞU GIBI İNSAN HAKLARI
BUYRUĞUNUN HÜKÜMLERİNDE DE
DA OLUMLU AYRIMCILIK/AYRIMCILIK
SONUÇLARININ AZALTILMASI (YAPILAN
AYRIMCILIK KOMPENZASYONU)
AMACIYLA DEVLETİN AFIRMATİV ETKİNLİĞİ
ÖNGÖRÜLMÜŞTÜR

4. Dünya Konfransı ve Durban Belgeleri

Büyük sayıda uluslararası düzenlemelere rağmen, pratikte uygulamanın ciddi bir şekilde geri kaldığı ve durmadan yeni biçim veya olguda ayrımcılıkların belirdiği gerçeği karşısında, uluslararası topluluk, Birleşmiş Milletler çerçevesinde, ırkçılık, ırk ayırımı, ksenofobi ve benzeri çekimsizliğe karşı Dünya Konfransını düzenledi. Konfransın ilk toplantısı 2001 yılında Durban'da düzenlenerek Durban Deklarasyonu ve etkinlik program belgesi kabul edildi. 2009 yılında Cenevre'de düzenlenen ikinci toplantıda, kabul edildi.

Durban Rövu Konfransının Sonul Belgesi ya da bu rehberin gerekleri için "Durban 2" olarak adlandırdığımız bu belge, ilk noktalarından daha (b.n.8) bir taraftan ayrımcılık, diğer taraftan yoksulluk, gelişmemişlik, marjinalite, sosyal hayatın olmayışı ve ekonomik farklılıklar arasında kesin bir bağlantı yapmaktadır.

Bununla bazı milletlerin üstünlük düşünceleri ve bu veya buna benzer şeyler adına şiddete çağrılarını, özgür düşünce ifadesi hakkı altında "saklanamayacak". Bu ifadeler yasaktır ve cezalandırılmalıdır.

Durban 2' de ırk ayırımının ya da milliyet, ırk ve dini kinin kışkırtılması suç- hukuk yasağının, düşünce özgürlüğü ve serbest düşünce beyanı hakkı ile uyum bağlılığı tanımını açık bir şekilde verilmiştir.

Durban 2, Durban deklarasyonunda detaylı işlenmiş olan **ayrımcılık ile başeğme arasındaki bağlılığı** bir kaç alanda görmektedir: istihdam, mal tedarigi, hizmetler sektörü, ondan sonra eğitim, bayındırma ve kamu görevleri.

Durban 2' nin tümünde, ayrımcılıkla yüz yüze gelme ve mücadele etmede temel ve gereken faktör olarak **devletin sorumluluğu tutumu** ağırlıklıdır. Bu yüzden rahatlıkla söylenebilir ki, devlet için görevler sistemi kurmaktadır.

Devlet için görevler sistemi	
Sivil toplum	Varolan ayrımcılıklar için kamu bilincinin oluşması alanında sivil toplumun etkinliklerini (mali etkinlikler dahil) desteklemektedir.
	Ayrımcılık ile ilgili önemli bilgileri toplayan bilişim ağlarını desteklemektedir.
	Etkinliklerdeki bütün engelleri kaldırarak, sivil toplum teşkilatlarına, görevlerini serbestçe ve yapmalarını sağlar.
İnsan hakları milli kurumlar	Ayrımcılıkla mücadele etme görevi olan ulusal devlet kurum ve kuruluşları oluştururlar.
	Ulusal, devlet kurum ve kuruluşlarına yardım ederler.
	Gözetleme ve değerlendirme mekanizmaları, izleme ve veri toplama mekanizmaları geliştirmelerine ve onların istatistik tanıtılmasına yardım ederler
	İnsan haklarıyla uğraşan bütün kuruluşlar çerçevesinde, ayrımcılık sorularından sorumlu özel personelin olması için koşullar yaratırlar.
Mahkemeler	Yetkili, bağımsız ve objektif olmalıdırlar.
	Cezalanmamaya karşı mücadelede ve faili, resmi kişi olan ayrımcılığa karşı mücadelede yetkisi olan kurumlardır.
Bu konuda ulusal parlamento tartışmalıdır, devlet ise sıralı olarak raporlar hazırlamalıdır (İnsan Hakları Konseyine genel raporlar ve ICERD 9. maddesi uyarınca ayrımcılığa karşı mücadele ile ilgili özel raporlar).	

Olumlu etkinlik, tekrardan, devletten her düzeyde istenmektedir, bazı alanlarda da:

sa ğlık

istihdam

e ğitim

Elek-
trik ve işme
suyu tedarigi
ve yaşam
ortamının
denetimi

Uluslararası Mekanizmalar planında Durban 2, çağdaş ayrımcılık biçimleri ile uğraşan özel muhabiri desteklemektedir, fakat, Paris Prensipleri uyarınca insan haklarını koruma ile ilgili devlet düzeyli enstitülerin oluşmasını ve yavaşım evrenselliğinin tekdüzenliliği için uğraşmaktadır (**İnsan Hakları Milli kurumları**).

Etnik esaslı ayrımcılığın yok edilmesi bakımından, Durban 2' nin, çoğalmış ve kötüleşmiş ayrımcılık gibi çeşitli ayrımcılık şekillerine, zorbacı milli ideolojiler, özellikle siyasi, ekonomik ve kültürel olmak üzere toplumsal yaşamın her alanında kin kışkırtma eylemleri, ve çifte ayrımcılık- cinsiyet (kadınlar), çocuklar, handicap ya da sağık durumu (HIV) esasları üzere ve bu kişilerin aynı zamanda belirli etnik topluluk mensubu olma esasına göre ayrımcılığa karşı mücadele kapsamının genişletilmesi gereğini vurguladığını anmak gerek

5. Makedonya Cumhuriyeti; Ayrımcılığa Karşı Düzenleme

Uluslararası düzenleme, ayrımcılık karşıtı sorununu, genelleme seviyesinin üzerinde tutmaktadır (farklı ülkelerde farklı durumların mevcudluğu yüzünden).

Ulusal yasamacıllarda ayrımcılık karşıtı uluslararası hükümlerin işlenmesi ve onların uygulanması da bir çok şekilde olabilir:

- ayrımcılığın yasaklanması (daha dar kapsamlı) ya da ayırım yapma yasağı (daha geniş kapsamlı)
- ayrımcılığın başvurusu bakımından (doğrudan veya dolaylı, tedirgin etme ve ayrımcılık talimatı)
- eğer hem doğrudan hem dolaylı ayrımcılık kapsanmışsa, her iki kategori için gözden geçirme standartları aynı mıdır
- esaslarla ilgili- verilen belirli esaslarla sınırlandırılmış mıdır yoksa liste açık mıdır
- ayrımcılık yasağının uygulanmadığı durumun spesifikasyonu bakımından
- farklı kanunlarda ayırım karşıtı hükümlerin varlığı olasılığı
- kime karşı yönlendiği bakımından (kamu hizmetlerine veya özel kişilere de)
- hükümler simetrik mi asimetrik midir (üstün ve üstün olmayan grupların eşit şekilde korunması bakımından)
- kimi esaslar diğerlerinden daha önemli midir
- kanıtama ağırlığı nereye odaklanmaktadır
- olumlu eyleme izin veriliyor mu v.s.

Bu sorular sorulmalı ve Makedonya Cumhuriyeti'nde ayrımcılık karşıtı düzenlemesinde ve formulasyonda onlara yanıt verilmelidir, her bir Kanun ve ek kanun metninde olduğu gibi, doğrusu devlet kurumlarında eylem pratiğinde ve mahkeme ve diğer kurumlar tarafından korumanın gerçekleşmesinde. Gerçek durum şudur:

MC Anayasası II. başlıkta, vatandaşların eşitliğini garanti etmektedir ve birçok esas üzere, hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını yasaklamaktadır (olası esaslar kapalı listesinde).¹⁴

¹⁴ 9. madde – “Makedonya Cumhuriyeti vatandaşları, cinsiyet, ırk, renk, milli ve sosyal köken, siyasi ve dini yönelme, maddi ve toplumsal durumu bakılmaksızın hak ve özgürlüklerde eşittirler. Vatandaşlar, Anayasa ve Kanunlar karşısında eşit haklıdır.”

5 4. madde – “Özgürlük ve hakların sınırlandırılması, cinsiyet, ırk, renk, milli veya sosyal köken, siyasi veya dini inanç, mülk ya da toplumsal statüye göre ayrımcı olamaz.”

Değiştirgelerle, 2001 yılı Anayasasına¹⁵, topluluklar mensuplarının eşit ve hakça temsil edilmesi ögesiyle olumlu ayrımcılık başlatıldı. Bununla, topluluklar mensuplarının haklarının gerçekleşmesi stratejisi ve çok etnikli karakter vurgulanmaktadır.

Ayrımcılık karşıtı hükümler **Mahkemeler Kanununda** mevcuttur.¹⁶:

- herkesin mahkemeler karşısında, insan hakları korumasında ve hukuka dayalı çıkarlarında eşit yaklaşım hakkı vardır¹⁷
- Kanun uyarınca, hakim ve jüri hakimleri seçiminde, cinsiyet, ırk, renk, milli veya sosyal köken, siyasi veya dini inanç, mülk ya da toplumsal statüye göre ayrımcılığın yapılması yasaktır.¹⁸
- herhangi bir esasa göre karşı ayrımcılık hükmünün hakim tarafından ihlali daha ağır bir disiplin ihlali sayılarak hakimin görevden alınması için disiplin sorumluluk süreci başlatılmaktadır.¹⁹

Kamu Savcılığı kanunuyla şunlar belirlenmiştir:

- kamu savcısı çalışmalarında, cinsiyet, ırk, renk, milli veya sosyal köken, siyasi veya dini inanç, mülk ya da toplumsal statüye bakmaksızın Kanun karşısında eşitlik sağlamaktadır.²⁰
- her esasa göre karşı ayrımcılık hükmünün ihlalinin belirlenmesi amacıyla çalışmaların ve somut işlemler üzerine sürecin denetlenmesi yapılmaktadır, eğer ihlalin yapıldığı belirlenirse daha ağır disiplin ihlali sayılacak.²¹
- Kanun, kamu savcısı seçimi sırasında ayrımcılığı kesinlikle yasaklamaktadır ve eşit ve hakça temsil edilme hükmünü garanti etmektedir²²

Noterlik Kanunuyla, Makedonya Cumhuriyeti'nde noterler karşısındaki işlemler sırasında işitme engelli ve dilsiz vatandaşlara özel bir statü garanti edilmektedir. Özel ihtiyaçları olan engelli kişilere uygun koruma garanti edilmektedir.²³ Topluluklar mensuplarına da tercüman hakkı garanti edilmektedir.²⁴

¹⁵ MC Anayasasının IV – X IX değiştirgeleri

¹⁶ Mahkemeler Kanununun 3. maddesi: "Mahkeme iktidarının amaç ve görevleri: [...] eşitliği sağlamak, eşitliklilik, herhangi bir esasa göre karşı ayrımcılık ve [...] kapsamaktadır.

¹⁷ Mahkemeler Kanununun 6. maddesi

¹⁸ Mahkemeler kanununun 43. maddesi 1ç fıkrası

¹⁹ Mahkemeler Kanununun 76. maddesi 1. fıkrası 3 sıra

²⁰ 5 Kamu Savcılığı kanunu 5. madde 2. fıkrası

²¹ Kamu Savcılığı Kanunu 21. madde 3 fıkrası 8 sıra ve Kamu savcılığı Kanunu 69. madde

²² Kamu Savcılık Kanunu 43. madde

²³ Noterlik Kanunu 42, 48, 52, 53, 56 maddeleri

²⁴ Noterlik Kanunu 38. madde 6. fıkrası, 54, 56 maddeler

Makedonya Cumhuriyeti Suç yasası :

- cinsiyet, ırk, renk, milli veya sosyal köken, siyasi veya dini inanç, mülk ya da toplumsal statü, dil veya başka bir şahsi özellik ya da koşul esaslarına göre vatandaşların eşit haklılığının ihlalini kanunen suçlamaktadır.²⁵
- dil ve alfabe kullanma hakkının ihlali cezalandırılmaktadır.²⁶
- birçok suç işlemekle ayrımcılık olayları cezalandırılmaktadır: işkence ve diğer tüm zalim, insanlık dışı ve haysiyet kırıcı davranış ve cezaları,²⁷ güvenliğin tehlikeye atılması,²⁸ hakaret,²⁹ milli, ırk ve din esaslı nefret ve kin duygusu kışkırtmak,³⁰ İnsan karşı kötülük yapma,³¹ soykırımına izin vermek veya özürlemek, insana karşı suç işlemek ya da savaş suçları,³² soykırım ve savaş suçları kışkırtarak bunları yapacak gruplar örgütlemek.³³
- ırk ayrımcılığı ve diğer ayrımcılıklar SK 417 . maddesine dahil edilmiştir.³⁴
- özel alanlar da aynı şekilde cezalandırılmakla kapsanmıştır:
Kadınların, gençlerin ve engellilerin iş ilişkisi haklarının ihlali yapıldığında³⁵, engelli, güçsüz kişiyi terk etme ve cinsel tacizde³⁶, çocuğa tecavüz veya onun ruhsal gelişmesini kötüye kullanarak çocuğa başka bir cinsel faaliyet, güçsüz ve muhtaç çocuğu terketme ve reşit olmayan kişiler ticareti yapmak.³⁷
- reşit olmayan veya güçsüz insanlara yapılan bir bölüm suç işlemler, “suç işlemlerinin kalifiyeli şekli” olarak adlandırılmaktadır yani daha ağır cezaya çarptırılmaktadır³⁸.

Reşit olmayanlar adalet Kanunu , MC- de topluluklar mensuplarının gereken hakça temsil edilmesi ilkesinin sayılanmasını garanti etmektedir³⁹. Kanun, bu malzemeyi kodifike ederek risk grupunu oluşturan çocuklar özel statüde sahiptir, yani, aile, sağlık, ya da sosyal nedenlerden özel bakım ihtiyaçları vardır ve yetkili kuruluşlar tarafından özel işlem görmelidirler. Kanunda yenilik, suç işlemleri mağduru olan çocuklara özel yaklaşım ve mağdur çocuklara tazminat fonunun oluşturulmasıdır.

²⁵ SK 137. maddesi

²⁶ SK 138. maddesi

²⁷ SK madde 142

²⁸ SK madde 144

²⁹ SK madde 173

³⁰ SK madde 319

³¹ SK madde 403 - a

³² SK madde 407 - a

³³ SK madde 316 - a

³⁴ SK madde 417

³⁵ SK madde 166

³⁶ SK madde 135 ve 187

³⁷ SK madde 188, 200 ve 418 - g

³⁸ SK madde 190, 191, 192, 193, 194, 197, 198, 201, 204, 418 - 6

³⁹ Reşit olmayanlar Adaleti kanunu madde 144

Suç işlemi Kanunundaki hükümlerle belirlenenler:

- İfade vermeye çağrılan ya da tutuklanan kişiler, hemen anladıkları dilde tutuklama nedeni konusunda bilgilendirilmelidirler,⁴⁰
- “Suç davasında, vatandaşların en az % 20- sinin konuştuğu dil ve onun alfabesi olan diğer resmi dil bu yasa uyarınca kullanılmaktadır”⁴¹
- ce Süreç sırasında, davalı, tanıklar ve diğer katılımcılar sürecin yürütüldüğü dili anlamazlarsa, tercüme sağlanmaktadır ⁴²
- Süreçte dillerin kullanılması hükmünün ihlali önemli bir ihlal olup mahkeme kararı ağlaşıyla kabul edilmeyebilir. ⁴³
- çalışma kabiliyeti olmayan kişilerin haklarını, onların Kanunla belirlenmiş vekilleri savunmaktadır⁴⁴
- eğer suçlanan dilsiz veya işitme engelli kişiye, daha ilk ifade vermekte savunma avukatı olmalıdır⁴⁵, eğer süreçte tanık, temsilcisi veya ortak olarak katılırsa – ona uygun koşullarda ifade vermesi ve iştirak etmesi hakkı garanti edilmektedir.⁴⁶

Hukuk davaları Kanunuyla:

- duruşma sırasında vatandaşların en az % 20- sinin konuştuğu diğer resmi dil kullanılabilir
- süreçte katılımcı veya başka bir sıfatla bulunan, makedon dilini ve alfabesini konuşmayan veya anlamayan topluluk mensubu kişiye tercüman hakkı garanti edilmektedir ⁴⁷
- dilsiz ve sağırlara gereken iletişim garanti edilmektedir ⁴⁸
- Kanun hükümlerinin önemli ihlali, mahkemenin, süreçte dillerin kullanılması hükümlerini ihlal etmişse vardır ve bu yüzden mahkeme kararına ağlaşıyla itiraz edilebilir.⁴⁹

Genel yönetim işlemi Kanunuyla da yönetim süreci sırasında vatandaşların en az % 20- sinin konuştuğu dilin kullanılması garanti edilmektedir: aynı zamanda, sürece katılan, Makedonya Cumhuriyeti vatandaşı olan fakat Makedon dilini bilmeyen veya anlamayan davalıların ve diğer katılımcıların tercüman hakkı garanti edilmektedir.⁵⁰

⁴⁰ Suç İşlemi Kanunu madde 3 fıkra 1

⁴¹ Suç İşlemi Kanunu madde 6

⁴² Suç İşlemi Kanunu madde 7, 8 ve 9

⁴³ Suç İşlemi Kanunu madde 380 ve 381 fıkra 1 sıra 12

⁴⁴ Suç İşlemi Kanunu madde 50 ve 60

⁴⁵ Suç işlemi Kanunu madde 6

⁴⁶ Suç işlemi Kanunu madde 236 fıkra 2, madde 343 fıkra 6

⁴⁷ Hukuk davaları Hukuk davaları Kanunu madde 6, 95, 96 ve 97

⁴⁸ Hukuk davaları Kanunu madde 230 fıkra 2 ve madde 231 fıkra 4

⁴⁹ Hukuk davaları Kanunu madde 342 fıkra 1 ya da 343 fıkra 2 sıra14

⁵⁰ Genel idare süreci Kanunu madde 19, 61,181 fıkra 1

Dilsiz ve işitme özürlü kişilere uygun ve gerekli iletişim garanti edilmektedir.⁵¹

Ceza Uygulama Kanunu“ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir sas üzere her türlü ayrımcılığı yasaklamaktadır. Cezaların uygulandığı kişilerin din duyguları, şahsi inançları ve ahlak değerleri saygılanmalıdır.⁵²Bu sırada Kanun, resmi kişilerin kendi görevlerini ayrımcılık yapmadan gerçekleştirmeleri hükmünü belirlemiştir.⁵³

İhlal suçu Kanunu uyarınca, alıkoyulan veya tutuklanan suçluya, tutuklanma nedeninin hemen, onun ana dilinde veya anladığı dilde bildirilmesi hakkı garanti edilmektedir.⁵⁴

Devlet Memurları Kanunuyla, devlet administrasyonunda istihdamın, her topluluğa mensup vatandaşların hakça temsili hükmü uyarınca yapılması belirlenmiştir .⁵⁵ Aylık gelir ve ödentiler eşitlik ilkesi esasına dayanmaktadır,⁵⁶ devlet sektöründe iş yerlerine eşit yanışım ve yeteneklere göre seçilme esasları da tanıtılmaktadır.

Vatandaşlar ve Vakıflar toplulukları Kanunuyla,“ vatandaşlar toplulukları ve vakıfların program ve etkinliklerinin, milli, ırk veya dini kin ve çekimsizlik duyguların çoşturulmasına yönelik olmaması gerektiği” belirtilmekte.⁵⁷Kanunla, yabancı uyruklular topluluklarının, yabancı ve uluslararası sivil toplum teşkilatlarının ve vakıfların kurulması olanağı öngörölmüştür. ⁵⁸

Siyasi Partiler Kanunununun genel hükümlerinde, “siyasi partilerin programı, statüsü ve etkinliklerinin, milli,ırk veya din kininin ve çekimsizliğin körüklenmesine yönelik olmayacağı” ⁵⁹ belirlenmiştir. Bir siyasi partiye üye olmak veya olmamak esası üzere her çeşit ayrımcılığın yapılması yasaktır, siyasi partideki görevlerle yanışımda ise cinsler arası eşitlik ilkesi garanti edilmektedir.⁶⁰

⁵¹ Genel idare süreci Kanunu madde 182 ve Genel idare süreci Kanunu madde 183

⁵² Cezaları uygulama Kanunu madde 4 fıkra 2 и 3

⁵³ Genel idare süreci Kanunu madde 163 Genel idare süreci Kanunu fıkra 2: “Resmi kişiler, mahkûmların durumu, cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve siyasi görüşlerine bakılmaksızın, görevlerini namuslu ve taraf tutmadan, kin ve kötü niyet olmadan yapmalıdırlar”

⁵⁴ Suç işleme Kanunu madde 92 fıkra 2, Suç işleme Kanunu madde 95 fıkra 3

⁵⁵ Devlet memurları Kanunu madde 4, 14, 22 ve 135

⁵⁶ Devlet memurları Kanunu madde 6

⁵⁷ Vatandaşlar toplulukları ve vakıflar Kanunu madde 4

⁵⁸ Vatandaşlar toplulukları ve vakıflar Kanunu madde 66 – 71

⁵⁹ Vatandaşlar toplulukları ve vakıflar Kanunu madde 3

⁶⁰ Siyasi partiler Kanunu madde 4 ve 5

Seçim Kanununda:

- seçim kurullarında uygun ve hakça cinsel temsil prensibi garanti edilmiştir.⁶¹
- milletvekilleri aday listesinde olduğu gibi belediye konseylerine ve üsküp Kent konseyine üye aday listelerinde, listedeki her üç yerden biri, daha az temsil edilen cinsten adaya yer verilmektedir.⁶²
- seçimlerin düzenlenmesi sırasında, Makedon dili ve alfabesi yanısıra, o belediyeye vatandaşlarının en az % 20- sinin konuştuğu dil ve alfabe de resmi sayılır⁶³.
- Eşit yaşam ve eşit şartlar altında hakkının saygılanmasıyla seçim kampanyasının da örgütlenmesi garanti edilmiştir.⁶⁴(eşit koşullar, medya tanıtımlarında da garanti edilmiştir).⁶⁵

Yerel İdare Kanunuyla⁶⁶:

- Topluluklar arası ilişkiler Komisyonunun kurulması çok önemli bir yenilik oldu.⁶⁷ Bu Komisyon, yapılan son nüfus sayımlarında belediyedeki toplam ahali sayısından en az % 20-sinin belirli bir topluluk mensubu olduğu belediyelerde mecburi olup komisyonunda, o belediyede yaşayan her topluluktan eşit sayıda temsilci bulunmaktadır. Komisyon, belediyede yaşayan topluluklar arası ilişkilerle ilgili soruları gözden geçirir ve onların çözüm şekli konusunda düşünce ve öneriler vermektedir, belediye Konseyi ise onları gözden geçirip karar getirme mecburiyetindedir.
- Belediye administrasyonunda ve belediyenin kurduğu kamu hizmetlerinde istihdam sırasında, her düzeyde, o belediyede var olan etnik topluluk mensuplarının gerektiği gibi hakça temsil edilmesine dikkat edilip uzmanlık ve yetenek kriterleri saygılanacak.
- 90. madde uyarınca, makedon dili ve onun Kiril alfabesi yanısıra, belediyede yaşayan vatandaşların en az % 20 - sinin kullandığı dil ve alfabe de resmi dil sayılmaktadır. Belediyede % 20 - den daha az olan topluluk mensubu vatandaşların konuştuğu dil ve alfabenin kullanılması konusunda Belediye Konseyi karar almalıdır.

Anılan Kanunlara karşılık, çok önemli iki Kanunda ayrımcılık karşıtı hükümlere yer verilmemiştir.⁶⁸

⁶¹ Seçim kanunu madde 21

⁶² Seçim kanunu madde 64 fıkra 5

⁶³ Seçim kanunu madde 23, madde 31 fıkra 4, madde 58, 69, 90, 93,

⁶⁴ Seçim kanunu madde 70, 78 ve 82

⁶⁵ Seçim kanunu madde 75 fıkra 1

⁶⁶ 29.01.20 02 y .tarihli “MC Resmi Gazetesi ” sayı .5

⁶⁷ Madde 55

⁶⁸ 31 Temmuz 1997 y tarihli “MC Resmi Gazetesi” sayı 37/97 ., A. Mahkemesi - 4/9827 Ocak 1998 y.; DEĞİŞMELER 8 Nisan 2003 y. tarihli “Makedonya Cumhuriyeti Resmi Gazetesi”sayı 25. ve14 Haziran 2004 y. tarihli “MC resmi gazetesi” sayı 37 “MC resmi Gazetesi” sayı 21/98; DEĞİŞMELER “MC Resmi Gazetesi” sayı 48/2000“

İşsizlik durumunda İş bulma ve sigorta Kanunu, kişileri, kalifiyeleri bilgi ve tecrübeleri, onların eğitimi, kalifiyelerinin iyileşmesi veya değişmesi; iş verenlere kolaylıklar sağlayarak işçi almalarını teşvik etmek; veya EmekPazarında hareketlerini ve durumlarını araştırma, takip etme ve inceleme gibi çok duyarlı olan kayıt yürütme işleriyle uğraştığına rağmen.

Devlet sahipliğinde konutların kiralari düzenlendiğine rağmen, Konut Kanunu

Sonuç

Ayrımcılığı algılama ve tretman sorunu, gerçekte,tam da Anayasanın 9. maddesinden başlamaktadır. Bu hükümde, ayrımcılık yasağı, sınırlanmış olası ayrımcılık esaslarına sıkıca bağlıdır (olası esaslar kapalı listesi), buysa uluslararası düzenlemeden farklıdır. Uluslararası düzenlemede, “açık liste” metodu kullanılmıştır. Etnik topluluklara ayrımcılık bakımından ise- Anayasada, ayrımcılık yasağının uygulanması ve ayrımcılık durumlarından korunmak için vatandaşlara sunulan mekanizmalarla ilgili daha çok sayıda madde bulunmaktadır. Yasağın ve bu yönde mekanizmaların gerçekleştirilmesi ise büyük ölçüde,kanun düzeyinde nasıl işlendiğine bağlıdır. Fakat burada, **ayrımcılık karşıtı hükümlerin yayılımı, terim uyumsuzluğu ve koruma mekanizmalarının tam ayan olmayışıyla karşılaşyoruz.** Vatandaşların ayrımcılık yüzünden süreç başlatarak dava açmalarına olanak yaratacak ayan ve basit bir hukuk süreci yoktur.

Sonuç olarak, geçmiş yıllarda Halk Savunucusuna iletilen ağlaşılardan % 1-i ayrımcılık olayıyla bağlantılıydı;sıralı mahkemelerde işlem başlatılmamıştır ve Anayasa Mahkemesine başvurma olanağı istifade edilmemiştir.

6. Etnik mensubiyet esaslı ayrımcılık durumlarında koruma mekanizmaları

6.1 Makedonya’da: Anayasa mahkemesi, Makedonya Cumhuriyeti Meclisi, insan haklarını koruma Anket komisyonu, Halk Savunucusu, suç ve sivil mahkemeleri.

Ağlaşma hakkı

Madde 15 Mahkeme, idari makam veya kurum ya da kamu yetkisini gerçekleştiren diğer kuruluşlar karşısında birinci derecede işlemde getirilen belli başlı hukuk akitlerine ağlaşma hakkı garanti edilmektedir.

İtiraz hakkı

Madde 24 (1) her vatandaşın, devlet organları ve diğer kamu hizmetlerine itiraz sunma ve onlara yanıt alma hakkı vardır.

(2) Vatandaş sorumluluğa alınamaz, itirazlarda belirttiği tutumlarından dolayı, onlarla suç işlemi yapmamışsa eğer, zarar göremez.

Doğrudan Anayasa koruması

Madde 110 (1) Makedonya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi:

o ...

o ...

• Kanaat, bilinç, düşünce ve aleni olarak düşünce belirtme, siyasi toplanma ve etkinlik hak ve özgürlüklerini korumakta ve vatandaşların cinsiyet, ırk, din, ulus,sosyal ve siyasi mensubiyet esasları üzere ayrımcılık yapılmasını yasaklanmıştır

İnsan haklarının mahkeme ve anayasa- mahkeme koruması

Madde 50 (1) her vatandaş, Anayasayla belirlenen hak ve özgürlüklerin korunmasını, öncülük ve acil ilkeleri üzere oluşan işlemde, mahkemeler karşısında ve Makedonya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi karşısında isteyebilir. (2) Devlet idaresi ve kamu yetkisi icra eden diğer enstitülerin bireysel akitlerin yasallığının mahkeme koruması garanti edilmektedir:(3) Vatandaşın, insan hak ve özgürlükleriyle tanıtılması ve bireysel ya da başkalarıyla birlikte, etkin bir şekilde, onların ilerletilmesi ve korunmasına katkı sunma hakkı vardır.

6.2 Uluslararası mekanizmalar – Değişik uluslararası sözleşmeler uyarınca, aynı zamanda, anılan uluslararası sözleşmenin gerçekleşmesini izlemekle görevli öyle adlandırılan “konvansiyon bünyeleri” kurulmuştur. Tabela olarak⁶⁹ şöyle gösterilmişti:

⁶⁹ Tabela daha kısa ve değişmiş şekildedir, “Open Society Institute and Equitas Resource Guide, 2007” ‘ dan alın

mıştır

Uluslararası sözleşme	Konvansyon bünyesi
<p>Uluslararası sivil ve siyasi haklar Antlaşması</p> <p>International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)</p>	<p>İnsan hakları komitesi</p> <p>Human Rights Committee (HRC)</p>
<p>Uluslararası ekonomik sosyal ve kültürel haklar Antlaşması</p> <p>International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights (ICESCR)</p>	<p>Ekonomi, sosyal ve Kültürel haklar komitesi</p> <p>Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR)</p>
<p>Her çeşit ırk ayrımcılığını ortadan kaldırma amaçlı Uluslararası Konvansiyon</p> <p>International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)</p>	<p>İrk Ayrımcılığını Eleme Komitesi</p> <p>Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD)</p>
<p>Bağımsız ülkelerde yerli halk ve kabileler Konvansiyonu</p> <p>Convention concerning Indigenous and Tribal Peoples in Independent Countries (ILO Con)</p>	<p>Uluslararası Emek Teşkilatı</p> <p>International Labour Organization (ILO)</p>

<p>Kadınlara uygulanan her tür ayrımcılığın ortadan kaldırılması Konvansiyonu</p> <p>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)</p>	<p>Kadınlara uygulanan her tür ayrımcılığın ortadan kaldırılması Komitesi</p> <p>Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW Committee)</p>
<p>Çocuk hakları Konvansiyonu</p> <p>Convention on the Rights of the Child (CRC)</p>	<p>Çocuk Hakları Komitesi</p> <p>Committee on the Rights of the Child (CRC Committee)</p>
<p>İnsan hak ve özgürlüklerin korunması (Avrupa) Konvansiyonu</p> <p>[European] Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms</p> <p>(ECHR)</p>	<p>Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi</p> <p>European Court of Human Rights (ECtHR)</p>
<p>Avrupa Sosyal Buyruktusu</p> <p>European Social Charter (ESC)</p>	<p>Avrupa Sosyal haklar Komitesi</p> <p>European Committee of Social Rights (ECSR)</p>
<p>Ulusal azınlıkların korunması Çerçeve Konvansiyonu</p> <p>Framework Convention for the Protection of National Minorities (FCNM)</p>	<p>Avrupa Konseyi Bakanları Komitesi ve Danışma Komitesi</p> <p>Committee of Ministers of the Council of Europe & Advisory Committee (AC)</p>

Birleşmiş Milletler Buyrulması	İnsan Hakları Konseyi
United Nations Charter	Human Rights Council (HRCo)
Birleşmiş Milletler Genel Meclisinin özel prosedür Rezolusyonları	Birleşmiş Milletler İnsan hakları Yüksek Komiseri
Special (Human Rights) Procedures	UN High Commissioner on Human Rights
	İnsan Haklarına ait bireysel (özel muhabirler, özel temsilciler ve bağımsız uzmanlar) ve çalışma grupları görevler ağı. ⁷⁰
	Network of individual (Special Rapporteurs, Special Representatives and independent experts) and mandates of working groups on the situation of human rights and fundamental freedoms ⁷¹

Bu uluslararası sözleşme/ konvansiyonun her biri, başvuru süreci öngörmektedir, bunlar da bireysel petisyon, grup şeklinde başvuru ve devlete karşı devlet başvurusu.

⁷⁰ Sondurum: 30 konusal ve 8 görev

⁷¹ www.2.ohchr.org/english/bodies/chr/special/index.htm

7. Sivil teşkilatlar, etnik ayrımcılığa karşı

Sivil toplum teşkilatlarının/ vatandaş topluluklarının, ayrımcılığa karşı mücadelede, özellikle de etnik ayrımcılığı konusunda önemli rol oynadıkları inancıyla, Birleşmiş Milletler (BM), sivil toplum teşkilatları temsilcilerinin BM çalışma bünyelerinin toplantılarına katılma prensibini kabul etmiştir. Bunun için, BM Ekonomi- sosyal Konseyinin “danışma statüsü” tanınmaları gerekmektedir, Azınlıklar çalışma grubu için bu bile gerekli değildir.

Sivil Toplum Teşkilatlarının rolü:

- A) Somut durumlarda hakların ihlalleri ile ilgili bilgi toplama ve bilgi;
- B) Azınlık veya azınlıkların güncel durumları hakkında doğru, objektif ve yapıcı belge toplama ve verme;
- C) Uzun vadede durumları sistematik, odaklanmış ve dikkatli bir şekilde takip etme;
- D) Etnik ayrımcılığa karşı ulusal ve uluslararası hukuk arasında bağ kurmak;
- E) Belirli azınlık veya azınlıklar ile devlet kurumları arasında aracılık yapma ve
- F) Uluslararası çalışma kurulları ve forumlarında asistanlık.

Buna göre, sivil toplum teşkilatları:

- A1) Somut durumlar ile ilgili bilgiler toplayıp, dahil edilen kişilerle ve imkanı varsa dahil edilen devlet kurumlarıyla da temaslarda bulunur;
- B1) Bu şekilde toplanan bilgiler esas alınarak özellikle de ihlal olarak belirlenen, işaretlenen veya ortaya çıkarılan durumlar açısından bunları inceler;
- C1) Özel kıyaslama metodunun kullanılmasına olanak sağlayan veri tabanı oluşturarak gelişme durumu ve toplam gelişme çizgileri gözler önüne serilir;
- D1) Uluslararası – hukuk düzenlemeleri açısından ve ihlal olarak belirlenen, işaretlenen veya ortaya çıkarılan ayrı durumlar açısından ulusal kanun sonuçlarını gözden geçirir,
- E1) Azınlıklar mensuplarına, ulusal düzeyde hukuk ve kuramsal mekanizmalardan yararlanmaları konusunda yardım sunar, ondan sonra yetkili ulusal kurumlara önemli ve yapıcı bilgiler sunar, olası uzlaşmalar sağlarlar, özellikle de hem azınlık tarafından hem de devlet kurumları tarafından gözden kaçırılmalar olduğu durumlarda, hem bakış hem de güncel sorunlara operativ yaklaşım açısından; ve
- F1) Azınlıklar mensuplarına öyle adlandırılan “bireysel petisyonlar” sunmaları konusunda yardım ederler. Bunlar, yetkili veya ilgili uluslararası kurumlarına başvurulardır. Uluslararası kurumların önerilerinin pratikte uygulamasını izler, öyle adlandırılan “gölgede raporlar” hazırlarlar, yani devlet kurumlarının hazırladıkları raporlarla paralel olarak uluslararası kurumlara gönderdikleri ve görevleri bilgilere karşı çıkmak ve yerel düzeyden ülke aşırı devletler arası düzeyde durumların iyileşmesiyle ilgili ölçüler önermektir.

Metodoloji açısından bu: gözlem, belgeleme, hukuk analizi ve hukuk öğreti, aracılık ve rapor, demektir.

Etnik ayrımcılığının harfen, toplumsal yaşamın her bölümünde olabileceği gerçeğinden hareketle ve bir taraftan, bir azınlığın onun çevresiyle bağlanmasını ölçecek, diğer taraftan da ayrımcılık tertmanı ve kriminal başeğme, etnik açıdan motive edilen kriminal derecesi de dahil ölçecek bir sistemin oluşması amaçlanmaktadır. EB Azınlıklar ve Ayrımcılık Araştırması ya da EU Minorities and Discrimination Survey (EU-MİDİS), AB Esas Haklar Acentası kurumu (FRA) gözetim için hergünlük yaşamdan dokuz alan belirlemiştir.

Bir dizi belirtilere dayalı varsayıma göre **en çok ayrımcılık**: 1. istihdam, 2. iş ilişkileri, 3. konut sorunu, 4. sağlık koruma sistemi, 5. sosyal yardım sistemi, 6. okul sistemi, 7. restoran hizmetleri, 8. satın alma ve 9. banka hizmetlerinde görülmektedir.

“Baş eğme” sektörünü EU MİDİS, bir kaç alana bölerek şöyle sonuç çıkmaktadır: 1) hakaret ve tehdit, 2) hırsızlık ve soygunlar ve 3) daha ciddi nitelikli işkence. Polis memurları tarafından etnik ayrımcılığı şu gruplara ayırmaktadır: 1/ öyle adlandırılan kimlik belirlemesi için “durdurma”, 2/ uyarı veya emirli cezalandırma, 3/ polis istasyonunda tutma ve/veya tutuklama ve 4/ her türden işkence.

Gözetleme çerçevesinin bütün bu unsurlarını EU- MİDİS, kamuoyu araştırmasıyla , daha doğrusu, çeşitli azınlık mensuplarının düşüncelerini alarak kontrol etmiştir.

Bu gibi araştırmanın esas ları iki “reper”dir:

Mülakatının doğrudan tecrübesi (anlatılmış birşey değil, kesinlikle şahsi tecrübe)

Son 12 ayda (eskimiş diye sürece alınmayacak tecrübeler değil de, belirli ülkenin hukuk mekanizmalarını aşabilecek olaylar)

Böyle kapalı biçimde olan bu gözetim çerçevesi somutlaştırılmıştır ve AB üyeleri olan ülkelerdeki durumu yansıtmaktadır. Bu yüzden herhalde “hazır biçim” olarak Ab üyeliği dışında olan ülkelerde uygulanamayacak. Fakat, kendine ait özel bir gözetim çerçevesinin hazırlanması için mükemmel bir temel oluşturduğu şüphesizdir, bu ise *conditio sine quae non*, yani hiçbir ciddi Sivil Toplum teşkilatının, eğer gerçekten etnik ayrımcılığı gözetlemeye girişmek isterse yerine getirmesi gereken koşuldur.

AYRIMCILIĞIN
ÖZELLİKLERİNİ GÖZ ÖNÜNE
ALARAK- İSTATİSTİK VE
KIYASLAMA METODUNUN
KULLANILMASI VE
“GÖZETİM ÇERÇEVESİ”
UNSURLARININ SEÇİMİ DE
BÜYÜK ÖNEMDİR

8. Ekselans - Gözetim

Sosyal yaşamın her alanında insan hakları için mücadele kararlılığı, otomatikman, insan haklarını ihlal edenlere, ya ihlallerini örtmeye ya da hiç olmazsa kamuoyu ilgisinden gizleme olanağını da yaratmıştır. Toplumsal yaşamın bileşikliği ise hangi durumun, insan haklarını ihlal etme olduğunu ayırt etmeyi zorlaştırıyor. Eğer bu, insan haklarının diğer alanları için geçerliyse en fazla, ayrımcılıkla mücadele alanı için geçerli olduğu kesindir. Ayrımcılık, özellikle de etnik ayrımcılığına karşı mücadelede ilk ve temel adım, **insan hak ve özgürlüklerinin olası ihlalleriyle ilgili olan bilgilerin sistematik kayıtlanması ve belgelenmesine yönelik etkinlikler toplamı olarak algılanan gözetimdir.**

İnsan hakları mücadelesinde en yaygın metod olarak, çok farklı uygulamalar ve uygulanmasında çok farklı başarılarla karşılaşmamız çok mantıklı bir sonuçtur. En büyük sayıda başarısız sonuçlar, temel metodoloji kuralların ve gözetim prensiplerinin saygılanmaması ve onun hedefi ve onun riskleriyle de bağlantılıdır.

RİSKLER – Sonucusu, doğrusu en önemli risk gözlemci tarafından **çıklarlar çatışmasıdır.** Gözlemcinin, insan hakları ihlaliyle ilgili bilgi alması, kesinleştirilmesi veya tamamlaması gereği icabı, çok sık, ya da ender değil, insan hakkı ihlali yapılan **mağdurun en iyi çıkarı** için ilgilenme göreviyle çatışmaktadır. Bu ihlalın kaydedilmesi, belgelenmesi ve kullanılması isteği ve hırsıyla gözlemci, bununla mağduru baskıya, zor duruma ve hatta hak ve özgürlüklerinin yeni ihlallerine maruz braktığını unutmaktadır. Bu sırada gözlemci, farkında olmadan ve sıkça, her bir gözlem için büyük önemden olan gizlilik ve güvenilirlik prensiplerini ihlal eder.

Böyle bir çıkarlar çatışması kolay bir şekilde atlatılmaktadır:

- **Gizlilik** zorunluluk seviyesine kaldırılır- sadece mağdurun açığa çıkarılması istediği bilgiler kamuya sergilenecek.
- **Güvenirlilik** moto seviyesine kaldırılır- mağdura, sorunlarının çözüleceği konusunda vaad verilmeyecek ve verilemez. Mücadele, yapılabilecek en iyi şeyler v.s vaad edilir, çözüm bulununcaya kadar- oraya kadar gelinirse.
- Gözlemci için en büyük teselli **üçlü prensip- vefa, ısrar ve sabır** olmalıdır. Bu prensip, sadece ayrı durumda değil birçok defa birçok durumda ve uzun bir süre kullanılarak zafere ulaştıran formül olarak kendini göstermiştir. Bu yüzden **her durumda “yengi” elde etmeye gerek yok**, her olayın kamuya tanıtılması gerekmez- mağdurun güvenliğinin, gözlemciyi sınırlaması olaylarında yeterlidir- bilgiler toplanıp benzer durumlarla bağlantı kurmak.

HEDEF – En genel hedef, **devletin sorumluluğunun etkilenmesidir**, insan haklarını korunması, fakat **olası ihlallerin de önlenmesi** gerekir.

Buradan, gözlem hedefinin farklı seviyeleri de ortaya çıkmaktadır:

- Birinci seviye, tabii ki **mağdura yardım etmektir**. Bu, doğrudan bilgilerin toplanması ve ilgili ulusal kuruluşlar karşısında gereken administrativ, suç veya sivil- hukuk etkinlik (ya da uluslararası literatürde geçen-litigasyon)başlatmak olarak algılanmalıdır. Bu sırada olası uluslararası- hukuk eylemi başlatmak için gereken süreç elementleri hakkında sürekli hesap yürütülmelidir.
- Bir sonraki seviye, **sorunların kaynağını bulma** göreviyle benzer olayları birleştirmektir. Bu, belli olayların çözülmesinde olduğu gibi, gelecekte yapılacak ihlallerin önlenmesi amacıyla ulusal yasamacılığın ve ulusal mekanizmaların düzeltilmesi bakımından gereklidir.
- En son veya en yüksek seviye “ilerleyici gerçekleştirilmez”; bütün bilgiler, ulusal mahkemeler ya da uluslararası forumlarda kullanılarak, devletin, ona düşen uluslararası görevlerini yerine getirmediğini kanıtlamak ve bununla **insan hak ve özgürlüklerinin korunması ve tanıtılmasının iletilmesi daimi sürecine katılmak** üzere birleştirilmektedir.

METODOLOJİK KURAL VE PRENSİPLER – Kayıtlama,- genelde bilgi toplama veya gerçekleri belirleme olarak adlandırılmaktadır, gerçeğin ne kadar daha doğru, ne kadar daha bütünsel olarak algılanmasıdır ve belgelendirme- bilgilerin bağlanması amacıyla onların sistematik örgütlenme süreci ve analitik amaçlı kullanılmasıdır ve bunlar, iki en önemli metodoloji kuralıdır. Onların uygulanması birçok prensiple bağlantılıdır:

- **Tarafsızlık** prensibi (impartiality). En fazla, bilginin tarafsızlığı terimiyle bağlanmaktadır, en sık yapılan yanlış da “sonuca atlamaktır”. Birçok durumlarda, bilgi toplama süreci içerisinde gözlemci, bir fikir edinmektedir ve topladığı bilgileri kaydetmeye başlayınca- sonuçla başlıyor! Bu, masumiyet farzının ihlaline eşit bir hatadır. Bu yüzdendir ki bilgi toplama sırasında, ve özellikle onların yazı şeklinde kaydedilmesi sırasında sadece tarafsız, neutral unsurların yazılmasına ısrar edilmektedir, bütün diğer unsurlar ise kaynakla bağlanarak relative edilmelidir. Bu prensib, tarafsız deyimler seçme ile yükümlüdür, en fazla da yakıştırmalar ve sıfatlar kullanmaktan kaçınılmalıdır. *Örneğin: mülakat yapılan kişi(demek ki hemen “mağdur” değil) bir yıl hapis cezasına çarptırılmış (demek ki gözlemci belgeyi görmüş, bu durumda mahkeme kararını) ve Roman olduğu için mahkûm edildiğini iddia ediyor (demek ki gözlemci, bu durumun, kararın getirilmesi için neden olduğunu iddia etmez, mülakat yapılan kişinin (demek ki hala “mağdurun” değil) bunu öyle algıladığını veya ispatladığını gösterir.*
- **Çelişme** prensibi (audiatur et altera pars). Gerçeği belirlemenin en eski yollarından biri, belki de gözetim sürecinde en çok tekrarlanan hatadır. Mağdurun kişiselliği, doğal bir olgu olması yanı sıra, belirtilen durumda haksızlığa uğramışlık hissiyle de pekiştirilmiştir. Buradan hareketle, onun bütün iddiaları uzaktan bile doğru değildir. Bu özellikle, onun olayla ilgili değerlendirmelerine

(değerlendirme ve olayın hukuk düzenlemesiyle bağlanması) ve durumu anlamasıyla ilgilidir. Bu yüzden, ilişkili olan devlet kurumundan bilgi almayı denemek gereklidir. Bu, ne yazık ki, çoğu defa ilgili kurumlardan anlayışla kabul edilmez. Onların susması, sürecin durdurulması veya bir sonraki yada ilerideki bir olayda o adımın “atlatılmasına” neden değildir.

Empati (duygudaşlık) her gözetimde gerekli olduğu kadar çok tehlikeli da

Belirli acil durumlarda, bunun hemen yapılması mümkün olmadığı durumlar da vardır elbette, fakat ilk fırsatta yapılması gereklidir.

Bu iki prensibin, bununla birlikte gözetim sürecinin hareketinin de korunması amacıyla, gözlemcinin, olayı kaydettiği standart formların kullanılması büyük yarardandır.⁷²

Formun son bölümü, bir prensibin daha gereğini göstermektedir- **argüman**. Gözlemcinin görüşleri ilk intiba üzerine kurulabilir, mağdura empati duyarak ya da ideolojik veya siyasi- parti emirleri üzere, fakat bu gibi temele dayanmak “mantıksız söz” (*non sequitur*) mantık yanlışıyla karakterize edilir. Dosyaya bir takım bilgiler kaydedilir, bundan sonra da bilgilerle bağlantısı olmayan nitelikler ortaya atılır. Sonucun bilgilerle/ gerçeklerle bağlanması için çok iyi bir yöntem, mantıklı kontrol etme tekniği- “olayın canlandırılması” ‘dır. Bu canlandırma esnasında, örneğin, mağdurun, polis tarafından tutuklanmasından iki gün sonra, suçu işlemiş olması ortaya çıkarsa – mantıken, burada polisin “hikayesinin” gerektiği gibi olmadığı uyarısı belirlenir. Fakat canlandırmada, “mağdurun” polis tarafından tutuklanmadan bir hafta önce poliste dayak yediği çıkarsa- o zaman “mağdurun” hikayesi, kamuoyunu, polisin işkencelerine karşı koymaya çağırarak için bize bir temel oluşturmaz.

Sivil toplum teşkilatlarının davalara dahil edilmesinden veya STT- hukuk danışmanlığından (aşağıda bak) farklı olarak, başvuranın, mahkeme sürecinde ihlallerden ağılaştığı durum, çok verimli gözetim şeklidir. Bu durumlarda gözlemcinin görevi, dosyayı oluşturduktan sonra, tamamıyla bağımsız bir açıdan mahkeme sürecini izlemektir. Bu şekilde, sadece somut mahkeme süreci hakkında değil, bütünlük olarak azınlık topluluğu mensubuna davranış biçimi konusunda olağanüstü bilgilerin toplanmasına olanak sağlanmış olur.

Gözlemcinin mahkeme süreci hakkındaki raporu en azından şu unsurları içermelidir:

1. DURUŞMANIN YAPILDIĞI KOŞULLAR
2. SUÇLANAN HAKKINDA BİLGİLER
3. OLAY TASVİRİ
4. DAHİL EDİLEN TARAFLARIN TARAFSIZLIĞI VE OBJEKTİVLİĞİ

⁷² Bak: İLAVE 1 – DOSYA OLUŞTURMA – FOTOGRAF, İLAVE 2 – DOSYA OLUŞTURMA – NİTELİKLER ve İLAVE 3 – DOSYA OLUŞTURMA - DEĞERLENDİRMELER

5. SUÇLAMA; KANITLARI DEĞERLENDİRME

6. SAVUNMA; YÖNLENME; EŞİTLİK

7. DURUŞMA AKIŞI – MAHKEME KARARI - HUKUK YARDIMI

8. DEĞERLENDİRME: A) KANUNLARIN DOĞRU UYGULANMASI; B) ADİL OLMAYAN YARGI = İHLAL EDİLEN HAKLAR

İzlenen mahkeme süreci hakkında gözlemcinin raporundan da, sadece her bir bölümde değil de en fazla değerlendirme bölümümde, vurgunun, öncülüğün avukatların tarafında olduğu hukuk tekniğine o kadar değil de, insan hakları **uluslararası standartların iyi bilinmesine** koyulduğu görülmektedir.

1.	2.
Görülenlerle uluslararası normların sürekli kolerasyon edilmesi gözlemcinin, gözlem sürecinde gerekli olan objektivliğin sağlanmasında gerekli olan mesafeyi tutmasını mümkün kılmaktadır.	Böyle bir yerleşim, bilgi doruğu şekli olarak gözetimin ve onların etnik ayrımcılığa karşı mücadelenin ileriki safhalarında kullanılması (devlet kurumlarına baskı, litigasyon görevinde hukuk danışmanlığı, uluslararası bünyelere petisyonlar ve raporlar sunmak) arasındaki bağları teşkil etmektedir.
Bu, diğer olaylarla bağlantıların yapıldığı andır (kendi STT veya diğer STT/ları) ve mümkünse, hukuk, üniversite ve tecrübeli uzmanlarla danışma ya da o alanda literatürden yararlanma. Gözetimin bu bölümünü sonuçların verifikasyonu (onayı) olarak adlandırıyoruz ve çoğu durumlarda dönerek tekrar temel veri ve bilgileri belirleme gereği olarak sonuçlanmaktadır. Bu bölüme, doğrudan ilk bilgileri toplama sürecine katılmayan STT üyelerinin dahil edilmesi ve iki sebepten dolayı dosya oluşturulması: gözlemcinin öznelliğinden kaçınmak ve sonuç getirme işleminde iç tezatlığın elde edilmesi büyük önemdedir.	

Sonuçların onaylanması safhasında bir kez daha ve/veya ortakça uluslararası standartlarla, özellikle de etnik ayrımcılığa karşı mücadele alanı konu edildiği göz önüne alınarak-ICERD madde 5-le ilişkilerin ve bağlantıların yapılması gereklidir.:

HER GÖZETİM
SONUÇ VERMEZ.

Bu Konvansiyonun 2. maddesinde yer alan temel görevlere göre, üye olan ülkeler, her çeşit ırk ayırımını yasaklamak ve yok etmekle ve herkese ırk, renk veya ulusal ya da etnik mensubiyet farkı yapmadan, Kanun karşısında eşitlik hak garanti etmekle görevlendirilmiştir. Özellikle de bu haklar konusunda:

- a) mahkemeler ve herbir diğer mahkeme kurumu karşısında eşit işlem hakkı
- b) devlet memurları olsun, her hangi bir kişi, grup veya kurum olsun herkes tarafından yapılan şiddet ve suiistimalden insanlığın güvenliği ve devletin korunması hakkı
- c) siyasi haklar, özellikle seçimlere katılma hakkı, oy verme ve adaylık hakkı – genel ve eşit haklı oy kullanma sistemine göre, hükümete katılma hakkı, her düzeyde kamu işleri yönetimine katılma hakkı, kamu görevlerine eşit şartlarda yanışım hakkı.
- ç) diğer vatandaş hakları, özellikle:
 - serbest dolaşma hakkı ve bir ülkede oturma yeri seçme hakkı;
 - her ülkeyi, kendi ülkesini de terketme hakkı ve kendi ülkesine dönme hakkı;
 - milliyet hakkı;
 - evlenme ve eş seçme hakkı;
 - herkesin, kendi başına ya da ortak olarak sahiplik hakkı;
 - miras hakkı;
 - özgür düşünce, şuur ve inanç;
 - özgür düşünce ve ifade hakkı;
 - barışçıl toplanmalar ve birleşmeler hakkı
- d) ekonomik, sosyal ve kültürel haklar, özellikle:
 - çalışma, iş seçimi özgürlüğü, adaletli ve memnun edici çalışma şartları hakkı, işsizlik durumundakorumaya güvenliği, aynı iş için eşit kazanç,adaletli ve memnun edici ödül hakkı;
 - sendikalar kurma ve sendikalara üyelik hakkı;
 - konut hakkı;
 - sağlık, doktor yardımı,sasyal sigorta ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ;
 - eğitim ve uzmansal yeteneklenme hakkı;
 - kültür alanından etkinliklere, eşit şartlar altında katılma hakkı
- e) ulaşım, oteller, lokantalar, kafeler, temsiller ve parklar gibi kamuya adalı bütün alan, mekan ve hizmetlere yanışım hakkı. Gözetim konusu olan olayın gereken hukuk sürecine koyulmasında, İnsan Hakları Sözlüğünü kullanmak alışılmış bir pratik olmalıdır.⁷³

9. Sivil teşkilatlar eylemde

ICERD⁷⁴ 6. maddesinden (ayrımcılık eylemlerine karşı hukuk yolları ve bu ayrımcılığın yarattığı her çeşit zararın tazminat hakkı) hareket ederek STT' nin sonraki angajelikleri veya etkinliğin sonradan gözlenmesi, gözlemin sonucuna bağlıdır.

Ana hedef: Ayrımcılığın kaldırılması ve mağdura tazminat sağlamak. Mümkün olduğunda her zaman mahkeme süreci başlatmadan, anlaşma sağlanmalıdır

9.1 Toplumsal pratiğin değiştirilmesi

Etkinliğin çok önemli yanı, her gün ve somut olarak belirlenmemiş nesnenin gözlenmesiyle uygulanan genel gözetimdir. Bu tür gözetimle, günlük esas üzere ve örnek düzeyinde gün yüzüne çıkarılan sorunlu işlemler ortaya çıkarılarak, büyük miktarda bilginin “elenmesi” sağlanmaktadır.

Günlük gazetede yayımlanan bir ilanda, bir kaç sivil toplum teşkilatı, dolaylı (etnik ve din mensubiyeti ile toplumsal statü esasına dayanan) ayrımcılık olayını ortaya çıkarmaktadır.

САБОТА–НЕДЕЛА 11-12 ЈУНИ 2005	
Известување до сите корисници на Олимписки базен "Центар" Скопје (важи од 11.06 до 31.08)	
Работно време:	Од 10 часот до 24 часот секој ден освен понеделник
Цена:	100 денари бесплатно за деца до 5 год.
Кукен ред	
1.	Начин на влегување: исклучиво и предност ќе им се даде на семејната посета (родител со деца), деца, и момчињата треба да бидат задолжително во придружба со девојки.
2.	Спрема: задолжително со себе во торбица, а не на себе да си носат пливачки гаќици кои се користат само и исклучиво за пливање, фротирска крпа и фен.
3.	Забрането е присуство на посетители кои не ја задоволуваат хигиено-здравствената норматива.
4.	Забрането е скокање во базенот и секаков вид на нарушување на редот и мирот во базенот, влезниот хол, терасата, гардероби, тушеви, тоалет и сл.
5.	Строго е забрането внесување на оружје и секаков вид на предмети со кои може да се предизвика повреда.
6.	Строго е забрането внесување на храна и алкохол.
7.	Управата на базенот нема никаква одговорност за изгубени и украдени вредни работи (пари, новчаници, мобилни).
8.	Го задржуваме правото да го контролираме бројот на посетителите во секој момент и да го ограничимо влезот се до моментот кога ќе се создадат услови за нормално функционирање и безбеден престој во базенот.
9.	Го задржуваме правото да не дозволуваме влез на посетители за кој ќе имаме проценка дека може да го нарушуваат кукниот ред во базенот.
А.Д. "Полет"	

Cumartesi- Pazar 11-12 haziran 2005
 “Merkez” - Üsküp Olimpiyad havuzunu kullananlara bildiri
 (11.06.дан 31.08. tarihleri arası geçerlidir.)
 Çalışma saatleri: Pazartesi hariç her gün saat 10 ile 24 arası
 Fiyat: 100 denar
 6 yaşına kadar çocuklara ücretsiz

Düzenleme

1. Giriş biçimi: özellikle aile ziyaretlerine(çocuklu ebeveyn), çocuklara öncülük verilecektir, erkeklerin kız eşliğinde olması zorunludur.
2. Ekipman: üzerinde değıil çanta içinde mayo, havlu ve saç kurutma makinesi.
3. Hijyen- sağılık normlarını yerine getirmeyen ziyaretçilerin girmesi yasaktır.
4. Havuzda atlamalar ve havuz, giriş holu, teras, soyunma odaları duşlar, tuvalet v.b yerlerde her türlü asayiş yasaktır.
5. Silah ve yaralanmaya yol açabilen her türlü eşyanın sokulması kesinlikle yasaktır.
6. Gıda ve alkolün sokulması kesinlikle yasaktır.
7. Çalınan veya kaybolan eşya (para, cüzdan, cep telefonları) ile ilgili Havuz Yönetimi sorumluluk taşımaz.
8. Her anda ziyaretçi sayısını kontrol etme ve havuzun normal çalışması güvenli koşulları sağlanıncaya dek giriş sınırlandırma hakkını korumaktayız.
9. Havuzda asayiş bozabilecek şahıslara giriş yasaklama hakkını korumaktayız.

“Polet” A.D.

⁷⁴ CERD, madde 6: Üye ülkeler, onların adliyesi çerçevesinde, bu konvansiyona aykırı olarak, onun kişisel haklarını ve temel özgürlüklerini, ihlal edecek her çeşit ırk ayrımı olaylarına karşı ulusal mahkemeler ve diğere devlet yetkili kurumlarında gerçek koruma ve ağlaşma hakkı ve bütün mahkemelerden, bu tür ayrımcılığın ona yaratabileceğı her zarar için tatmin veya adil ve uygun tazminat hakkı sağlayacak

Yapılan analiz esasına göre birçok süreç başlatılmıştır:

- Havuzun müdürüne not gönderilmiştir
- Helsinki Komitesinin aylık raporunda inceleme yayınlanmıştır
- Malzeme, ayrımcılık ile ilgili yapılan eğitimlerde ders aracı olarak kullanılmıştır.

Sonuç: ilan kaldırılmıştır.

Önemli Kanun mekanizmaları yokluğunda ilanın kaldırılması, küresel gözetim uygulanarak olanaklı kılınan sivil toplumun tepkisinin doğrudan bir sonucudur.

9.2 Administrasyon pratiğinin değiştirilmesi

Bütün konvansiyon kurumları pratik olarak, Romanlar söz konusu olduğunda, benzer ayrımcılık ya da standart(altı) yaşam koşulları, uygun olmayan yaşama yeri, içecek su veya su şebekesinin olmayışı, gerektiği gibi olmayan elektrik tedariki, saniter ağının ve çöplerin toplanmasının düşük düzeyi, ki bu durum birçok ülkede mevcuttur: Yunanistan⁷⁵ , Macaristan⁷⁶ , Litvanya⁷⁷ , Sırbistan⁷⁸ , Moldavya, Polonya, Ukrayna v.b. çok benzer ayrımcılıktan bahsedildiği kanısına varmışlardır.

Makedonya, Roman kadınının marjinalleşmesi olduğu gibi, sağlık sisteminden yaralanma yokluğu sorunu konusunda da doğrudan uyarılmıştır.⁷⁹ Yine de, bu konvansiyon bünyesi de, kimlik belirleme bilgilerinin alınması sorununu belirlemeyi kaçırmıştır. Bu sorun ise iki kere Bosna ve Hersek'te⁸⁰ ve Romanya'da⁸¹ anılmıştır.

Makedonya'da bu iki olay arasındaki bağlantıya, diğerleri arasında, Şuto Orizari belediyesinde⁸² Roman halkının karşılaştığı durum ve sorunların gözlem ve analizleri yardımıyla da gelindi. Belirlenen durumlar: a) Makedonyada 30-35 sene yaşayan ve yaşadıkları yer veya konutları olan belirli sayıda kişinin olduğu tespit edilmiştir. Bu kişiler, Makedonya Cumhuriyetinde yaşadıkları halde, belirlenen süre çerçevesinde vatandaşlık belirlenmesi için müracaatta bulunmadıklarından (özellikle de SFD Yugoslavyanın parçalanmasından sonra), vatandaşlık belgeleri yoktur; b) belgelerin olmayışı yüzünden, bütün bir kategori Roman ahalisi, eğitim, sağlık, istihdam ve emeklilik haklarını gerçekleştirme olanağına sahip değildir, c) buna, başlıca Sağlık sigorta Fonunda, Sosyal İşler Merkezlerinde, İçişleri Bakanlığında ve Sağlık Bakanlığında çalışanların istek yokluğu da eklenmektedir; ve ç) belgelerin olmayışı ve sosyal haklar eksikliği, yeni kayıtlanmamış ahali sayısının artmasına ve bununla da vatandaşlığı olmayan kişilerin artmasına neden olmaktadır.

⁷⁵ CEDAW/C/ROM /CO /6 -2006,para 26;CESCR 2004

⁷⁶ CCPR /CO /74 /HUN (HRC,2002) para.7

⁷⁷ CESCR 2004 против CERD /C /LTU/CO /3 -2006, para. 22

⁷⁸ CESCR 2005

⁷⁹ CEDAW /C /MKD /CO /3,Şub.2006, para.28

⁸⁰ CRC/C/15/Add. 260 – 2005, para 32 ve CCPR/C /BIH /CO/1 -2006, para. 22

⁸¹ CEDAW/C /ROM /CO /6 -2006, para. 27

⁸² Proje "Sağlık koruması alanında etkinliklerin gözetimi"

Sonuçların bu şekilde sıralanması, resmi nüfus istatistik verilerinde, Şuto Orizari belediyesinde 18.907 kişi veya 15.373 Romanın (% 79.1) yaşadığını bildiren veriler ile resmi seçmen sayısı verilerinin uyumsuzluğuyla kanıtlanmaktadır. Devlet Seçim komisyonuna göre Belediye seçmen listesinde 16.000 seçmen bulunmaktadır. Bu, bir rakamın doğru olmadığını göstermektedir. Bir olanağa göre, fazlası çocuk, yani seçmen olmayan kişiler ve kayıtlı olmayan kişilerdir. Belediyede düzenlenen resmi olmayan nüfus sayımı verileri de bu sonucu kanıtlamaktadır. Bu sayıma göre belediyede 29.313 kişi (Kosova'dan mülteci olan 2.800 Roman dahil) yaşamaktadır

Diğer taraftan, statü sorunlarının düzenlenmemiş olması, Roman halkından çocuklar bakımından da bir çok duruma yansımıştır.⁸³ MC 'de sağlık alanında Roman çocuklarının yaklaşık % 17- si sağlık sistemi çerçevesine dahil edilmemiştir. En yoksul bölgelerde ise 18-29 ay arası çocukların % 25-i, öngörülen sekiz aşından en az birini almamışlardır. **Eğitim** alanında ilk net katılım % 92 oranındadır. Romanlarda ise çocuklardan sadece % 61-i ilk okula gitmektedir. Bunlardan sadece % 45-i (ulusal ortalama % 83 oranındadır) ilk okulu bitirmektedir. 4 ile 6 yaş arasındaki çocuklardan sadece % 11-i okul öncesi eğitime katılıyor, Roman halkından çocuklarda ise bu oran sadece % 3,5(...)

Gözetim tanısı, birçok alanda etkinlikte gelişebilir:

I. MERKEZİ DÜZEYDE

1. KİMLİK STATÜSÜ EDİNME

1.1 Vatandaşlık Kanununun, acilen, mekanizmaları çalıştıracak hükümlerle tamalanması : a) sürekli vatandaşsızlığın azaltılması, b) gelecekte vatandaşsızlığın oluşmasını önlemek, ve c) geri kalmış durumların vatandaşlık statüsünün düzenlenmesi için öncelikli kısaltılmış süreç uygulamak (kimlik belgeleri olanlar kişiler, veya YSFC ya da MSC zamanından diğer belgelere sahip kişilere)

1.2 İçişleri Bakanlığının yetkili hizmetleri tarafından, bildirilmemiş ya da gerektiği şekilde bildirilmemiş yeni doğan bebeklere ait gerekli belgelerin tamamlanması amacıyla hafifletilmiş administrativ süreç esaslı üzere kayıtlı olması üzere zaman zaman yapılacak etkinlikler için yardımcı kanun akitinin getirilmesi.

1.3 İçişleri Bakanlığı, vatandaşsızlık olayının engellenmesi ve bu sorunun atlatılması amacıyla, mümkünse Roman topluluğundan olan kişi veya kişileri angaje etmelidir.

⁸³ UNHCR ve UNICEF projeleri ve ayrı olarak "Çocuk hakları açısından desentralizasyon- çocuklara göre belediyeler"

2. SAĞLIK SİSTEMİNDEN YARARLANMA STATÜSÜNE ULAŞMA

2.1 Vatandaşların sigortalı olarak haklarıyla ilgili yürürlükte olan Kanun düzenlemesinin gerektiği gibi saygılanması için meclis stratejisinin kabul edilmesi ve aynı zamanda, Makedonyanın Avro- Atlantik bütünleşmesi sürecünün bir bölümü olan, sosyal- sağlık alanından uluslararası sözleşmelerin kademe kademe uygulanması.

2.2 Sağlık koruma Kanununa ve Sosyal koruma Kanununa, acilen bu konularda eklemeler yapmak:

- Sosyal yardım alanlar ile ilgili durumlarda güncel Kanun çarpışmasının atlatılması amacıyla, zorunlu sağlık sistemine geçenlerin hak ve görevleri bölümünün düzenlenmesi;
- 62 yaş üzerinde yada 65 yaşında kişilerin sağlık sigorta hakkını gerçekleştirmek amacıyla gereken kanun düzenlemesi;
- Sağlık sigortalısı statüsünü alabilmek için sosyal merkezlerde tek gişe sisteminin uygulanması ve
- Sosyal yardım alanlara sağlık sigortasına ait ücretsiz belge vermek.

2.3 En hassas kategori olarak Romanlarda, sağlık sigortası olmayan kişiler, kayıtlanmamış çocuklar ve benzer gruplar dahil, sağlık koruma ve sağlık sigorta alanlarında hakların sağlanması ve korunması için mekanizmaya ait hükümet programının hazırlanması.

2.4 Sağlık Bakanlığı, (Romanya örneğine göre), kendine ait bir çalışma birimi olarak Romanlara ve sağlık araçlarına ait özel bir Komisyon kurmalıdır; Komisyon, somut olarak roman topluluğunda sağlık açısından durumları izlemeye odaklanacak ve Romanlarla çelişecek sağlık çalışanlarının eğitim programları geliştirecek.

2.5 Devlet memurları Acentasının, vatandaşlarla temasların iyileşmesi bakımından resmi kişilerin eğitimiyle ilgili programlar hazırlaması. Bu temaslar kabulden son ürüne kadar gerçekleşmekte: vatandaşın kişiliği ve onuruna saygı duyularak onun bilgisine uyarlı bir biçimde, bir hakkının gerçekleşmesi sürecinin açıklanması.

2.6 Sağlık bakanlığının, Roman vatandaşlarını, onların hakları konusunda, bu hakların içeriği ve gerçekleştirilmesi, özellikle de uluslararası sözleşmelerle garanti edilen asgari sağlık hakları ile ilgili bilgilendirme ve eğitime programları getirmesi. Uluslararası sözleşmeler şunlardır:

- annelerin ve çocukların korunması,
- aşılama,
- genel hasalıkların ve sakatlanmaların tedavi edilmesi
- temel ilaçlar sağlamak.

3. SİYASİ DESTEK ALMAK - Makedonya Cumhuriyeti Meclisinde, Romanların durumunu takip edecek ve bu topluluğun dört öncelikli alanda: eğitim, izdihdam, sağlık ve konut alanlarında durumunu düzeltmek amacıyla lobi grubunun oluşturulması (Makedonya, “Romanların on yılı 2005- 2015 “ eyleminini imzalamıştır ve Makedonyadaki Romanlara ait Ulusal Strateji hazırlamıştır)

II. YEREL DÜZEYDE

1. Şuto Orizari’de referas belediye merkezinin açılması, yerel topluluğun sorunlarını kaydedecek Roman referentin görevlendirilmesi (merkez kurulların mistakil temsilcisi);

2. Şuto Orizari’nin sağlığı için strateji oluşturma ve uygulama ve belediye ahali sağlığı alanında aksiyon planları hazırlama.

3. Ahalinin sağlık bakımından eğitilmesi amacıyla sağlık danışmalarının açılması ve ücretsiz sağlık hizmeti sunmak, varolan danışma yerlerinin işlevselliğini arttırmak.

4. sağlık bakanlığı ve Emek ve Sosyal Sigorta bakanlığı koordinasyonu ve gereken destekle danışma-hukuk bürolarının çalışmalarını teşvik etmek.

5. Sivil Toplum sektörüyle işbirliği artırarak vatandaşlık durumları hakkında ücretsiz hukuk yardımı almak.

- Uygun kimlik statüsü olmayan kişiler olaylarını gözetleme ve kaydetme;
- uygun sağlık statüsü olmayan kişiler olaylarını gözetleme ve kaydetme,
- Emeklilik hakları olmadığından tamamen sağlık korumasız durumuna getirilen kişiler (62-65 arası yaş kategorisi) olaylarını gözetleme ve kaydetme ve
- İleride durumların düzelmesi amaçlı bilgi toplama. Halen, sorunların atlatılması gayesiyle devlet kurumlarıyla temaslar sürdürülmektedir.⁸⁴

9.3 Mahkeme pratiğinin değiştirilmesi

Konvansiyon kurulları, temel hak - yaşam ve bedensel bütünleşme ihlallerinin, birçok ülkede Romanlara (Romanyada⁸⁵), Roman kadınlara (İsveçte⁸⁶) ve hatta Roman çocuklara- Ukrayna’da⁸⁷ belirlemişlerdir. Makedonyadaki STK-lar Trayan Bekirov ve Selam Selami olaylarıyla karşılaştılar.

⁸⁴ Bu çapta bir eyleme, uluslararası örgütler dahil edilirse (BMT sisteminden, Avrupa Konseyi, AGIT, AB) istenilen sonuçların elde edilmesi daha olanaklıdır. Sicile kayıtlı olmayan çocuklar sorunu hakkında İçişleri bakanlığının canlanmasına yönelik son etkinlik de bunu kanıtlamaktadır. Bu olayda etnik boyuta (Roman topluluğuna mensup çocukların üstün oluşu), sosyal ve mülk boyutları da eklenmektedir. Etkinlik: Belediyeler düzeyinde çocuk hakları Konvansiyonunun uygulanması projesi çerçevesinde düzenlenmiştir.

⁸⁵ ACFC/OP/II(2005)007, Kasım 2005

⁸⁶ A /56/38(SUPP)(CEDAW,2000),para.356

⁸⁷ CRC/C /15/ADD.191(2002),para.36

9.3.1 11 Mayıs 2006 yılında, saat 00.15 civarında, Polisin kriminelle mücadele özel mobil birliği “Alflar” üç mensubu, “ Partizanski Odredi” Bulvarında, köprü önsesindeki otobüs durağında, iki Roman çocuğu- Trayan Bekirov ve Orhan İsen’i görmüşler. Resmi polis üniformalı olmayan “Alfalar” özel işaretleri olmayan otomobillerini durdurmuş, otomobilden çıkmış ve çocuklara doğru yürümüşler. Çocuklar, sivil elbiseli SİLAHLI kişilerin sivil otomobilden indiklerini ve onlara yaklaştıklarını görünce korkmuşlar ve kaçmaya başlamışlar. “Alfalar” peşlerinden koşmuşlar ve onlardan birini- Orhan’ı yakalamayı başarmışlar.

Diğer çocuk –Trayan ile ilgili polis, önce onu yakaladığını ve –“Karpoş” polis istasyonuna götürdüğünü iddia ediyor, sonunda da Trayan’ın, nehre (Vardar’a) atlayarak güya kaçtığını (!!!) tespit etmiş. Trubarevo köyünde yaşayan birkaç Roman, onların kötü yakınlığında Vardar nehrinde, Trayan’ın ölü cesedini 27 Mayıs’ta, yani 16 gün sonra buluyorlar.

Üsküp Tıp Fakültesi Adli Tıp ve Kriminoloji Enstitüsünün yaptığı otopsi sonucu, Trayan’ın ölüm nedenin ne olduğunu açıklayamayınca, Trayan’ın babası, makedonya STK’ larından, ikinci, bağımsız bir otopsinin yapılması için yardım ister. O anda, polisler hakkında soruşturma başlatılmamış ve polis, “kayıp” Trayan için arama başlatmamış olduğundan, makedonya STK-ları, ikinci otopsinin yapılması ile ilgili sorunla da karşılaşılıyorlar. “Süreci yürüten yetkili olarak” tahkikat hakimi, otopsinin yapılması için yazılı emir (SHK, madde 256), şüphe varsa da ikinci otopsinin yapılması için yazılı emir vermek mecburiyetindedir (SHK madde 265). Devlet organlarında ise ne “şüphe” ne de “niyet” vardır. Tam anlamında “özel girişimle” yabancı bir uzmandan yardım isteniyor. Yani, STK aranmasıyla, devlet organları tarafından sürekli engel yaratma koşullarında.

İkinci otopside, olaya polisin versiyonuyla çakışan bir çok belirti belirlendiğine rağmen, ne Kamu savcılığı ne de yetkili Makedonya mahkemeler, bu bilgileri gözden geçirmeyi bile red ediyorlar. Bu sırada, bir kaç durumda, ölen Trayanın babasına ne de onun temsilcisine, mahkeme süreci belgelerine ULAŞMALARINA izin verilmiyor.

Makedonya yönetiminin, bir anda bile, olayla ilgili soruşturmanın başlatılmasını kabul etmediğinden ve hiçbir mankeme kurumu, olayla ilgisi olan “Alfaları” ve Trayan’ın babasını bile soruşturmadığından, Makedonya STK, Strazbur’daki İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinde mahkeme süreci başlatmaya karar verdiler.

Süreç halen devam etmektedir.

9.3.2 Sivil Toplum Kuruluşları, Selam Selami, etnik Arnavut, emekli- engelli vatandaşın olayını, Selamiye karşı yürütülen suç işleme mahkeme sürecini gözetlemekle takip etmeye çağrıldılar. Bu olayla ilgili polis, Selaminin 2002 yılında iki polisin katilce öldürülmesinin örgütleyicisi olduğu iddiasıyla medyalalara çıktı. Kimliği belli olmayan bir polis temsilcisi, birçok yerli ve yabancı gazetelere, Selami’nin, bir kaç kişiyle birlikte, gerçekleşmesinden birkaç saat önce cinayet detaylarını planladığına dair polisin “kesin kanıtlara” sahip olduğunu bildirmiş.

Fakat, polisin hayali “kesin kanıtlarından” suç bildirisine kadar gerçekte hiçbir şey kalmadı. Selami'nin otomobilinden (“golf”) ateş edilmediği, yanında patlayıcı madde bulunmadığı tespit edilerek, polisin de uydurma “Anayasa karşıtı” el ilanlarını ve aşırı terör örgütüne ait “üyelik kartlarını” gösteremediği ortaya çıktı. Sadece, aynı olayda ikinci sanığın tanıklıkları kaldı.

Buna rağmen, Kamu savcılığı ve soruşturma hakimi, sürecin devamına karar verirler, ve Selami, düşmanlık eylemi için toplanarak SK madde 313, uyarınca yani terörizm için ceza öngören eylemler “**planladığı**” ve bunları, restoran “Mema”, “Eurobar” kahvehanesi “...bir evde...” ve Kırçova'nın Kruşino köyü motelinde yürüttüğü **konuşmalar** aşırı “Anayasa düzenini yıkarak” gerçekleştirmekle suçlanmıştır.

Suçlamaya göre, bu olayla ilgili soruşturmada, “...suç öncesi ve soruşturma süreci sırasında toplanan deliller sonucu.....Selam Selami'nin....1958 doğumlu olduğu.....,Gostivar'da yaşadığı.....Arnavut, Makedonya Cumhuriyeti vatandaşı olduğu....tespit edildiği.....” belirlenmiştir. Sonuç olarak “Bu gerçek durum, suçlamada ortaya atılan maddi kanıtlardan tespit edilmiştir...”belirlenmiştir. Terör eylemleri hakkında maddi kanıt ve, Selami'nin gerçekten belirtilen restoranlarda bulunduğu dair kanıtlardan başka kanıtlar yok.

Suçlamanın tamamen manasızlığına rağmen, ki bunun için STK başarılı bir şekilde kamuoyunu alarma kaldırdı, Üsküp 1. Esas Mahkemesi davanın birinci duruşmasını Ocak 2003 y. tarihinde düzenlemiştir. Geçerli gözetim tekniğinin çok titiz uygulanması sayesinde, STK tekrardan kamuoyunu, mahkeme sürecinin bir çok ihlalleri konusunda bilgilendirdi. Bundan sonra polis, Selami'ye karşı “deliller” toplamaya devam ediyor, mahkeme kararı olmadan evini arıyor, bundan sonra da Selami “kayboluyor”. Selami'nin, uzun süre bir Avrupa ülkesinde çalıştığı göz önüne alınarak, belirtiler, onun bu ülkeye dönmek için bir yol bulduğunu gösterdiler. İfade edilmesi arnmadı.

Üçlü ayrımcılık – etnik Arnavut, malül, daha yaşlı kişi, ve onun suçsuzluk ihtimalinin bir çok kere ihlal edilmesi, açıklanmadan kalan, iki polisin öldürülmesi olan birinci olaya açıklık getirmediği gibi araştırılmasını da engelledi.

10. Özet olarak

1. Etnik mensubiyet esaslı ayrımcılık, ayrımcılığın genel tanımı içeriğine koyulmalıdır.
2. Her çeşit ayrımcılıkla mücadele, uluslararası ve ulusal planda her yerde uygulanacak bir görevdir ve aynı zamanda insanlık gelişiminin çağdaş derecesinin en büyük kısıktlarından birini teşkil eder..
3. Ayrımcı davranış ve uygulamanın inşa edildiği esaslar olarak klişeler ve önyargılar,etnik esaslı ayrımcılık söz konusu olduğunda özel anlam almaktalar. Onlar, alışılmış olarak derin kökler salmış ve genişlemiştir ve her çocuğun öğretildiği temel tanımlar toplamının bir bölümüdür.
4. Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık, görülmeyen ayrımcılık, tedirgin etme ve katli ayrımcılık, etnik esaslı ayrımcılık söz konusu olduğunda özel anlam almaktalar.
5. Devletin pozitif eylem / olumlu eylemi, önceden uygulanan sürekli ayrımcılık sonuçlarıyla mücadelede önemli bir etmendir. Etnik mensubiyete dayalı ayrımcılık, pozitif ayrımcılık şekillerinden birisini kullanmadan, ortadan kaldırılabilir ayrımcılık türlerine düşmektedir. Fakat, ayrımcılık söz konusu olduğundan(önüne ilave edilen pozitiflik anlamına rağmen), hedefin, uygulama tarihinin ve gerçekleştirme biçiminin belirlenmesinde çok dikkatli ve kesin olunması gerekir.
6. Ayrımcılığa karşı uluslararası hukuk, ulusal düzeyde somut etkinliğin çerçevesini çizmektedir. Uluslararası hukuk esası üzerine devletler, hakları saygıya ve onların pratikte uygulanmasını sağlamak mecburiyetindedirler.
7. Makedonya Cumhuriyeti vatandaşlarının, etnik ayrımcılıktan korunma amaçlı kullanabilecekleri bir çok uluslararası ve Anayasal ile Kanun tanımlı mekanizmalar mevcuttur. Fakat, onlar ayrımcılığı önleme ve ondan korunma ile ayrımcılığı uygulayanların cezalanmasına ait basit ve başarılı hukuk gereçleri sunmazlar.
8. Ayrımcılıkla mücadelede gözetim, koruma ve yeni çözümler tanıtımda sivil toplumun görevi önemlidir.
9. Gerçek görevini yapabilmesi amacıyla, gözetim, belirli esas prensipleri saygılayarak ve önceden belirlenen gerçekleştirme şeklinde uygulanmalıdır.
10. Sivil kuruluşların tecrübeleri, toplumsal, administrativ ve mahkeme pratiği alanında, ayrımcılık karşıtı etkinliklerinin ileride daha da gelişmelerine katkı sunabilir.

İLAVE 1 – Dosya oluşturma - faktografi

<p>Gerçek olay</p> <p>=====</p> <ul style="list-style-type: none">- nezaman (kanıt!!!)- nerde (kanıt!!!)- kim (kanıt!!!)- kime (kanıt!!!)- ne (kanıt!!!)- nasıl (kanıt!!!)	
<p>Hukuk kronolojisi</p> <p>=====</p> <ul style="list-style-type: none">- tarih- akit no.su- kurum- akit ismi- karar- başka	

İLAVE 2 - Dosya oluşturmak- kalifikasyonlar

Hukuk kalifikasyonu ===== - Kanun - hüküm - fıkra - ile ilgili - Kanun - hüküm - fıkra - ile ilgili ...	
Sorunlu sorular	
- kimin iddiası - neden - kontrol - sonuç veya belirtme ...	

İLAVE 3 - Dosya oluşturmak- değerlendirmeler

<p>İnsan hakları ihlalleri</p> <p>=====</p> <p>a) belgelenmiş</p> <p>b) belirtilmiş ve</p> <p>c) desteksiz iddialar / argünamesiz istekler</p>	
<p>Gözlemcinin izlenimi</p> <p>=====</p> <p>Neye inandığını, neyi yetersiz veya tam güvenilir değil diye dikkate almadığı ve neden yorumlarını kapsamaktadır; ondan sonra, ek olarak araştırılması gereken sorular, (uzmanla) danışma gerektiren sorular; ve son değerlendirme ve çölem yapma önerisi.....</p>	

İLAVE 4 – İNSAN HAKLARI SÖZLÜĞÜ

SOYKIRIM: Irk ya da etnik mensubiyet esaslı üzere sistematik şekilde insan öldürmek

SİVİL VE SİYASİ HAKLAR: vatandaşların özgürlük ve eşitlik hakları., bunlara ilk nesil haklar da denir. Sivil haklara, ibadet özgürlüğü, özgür düşünce ve ifade hakkı, oy kullanma hakkı, siyasi yaşama katılma hakkı, bilgilere serbest ulaşma hakkı dahildir.

DEKLARASYON: Hukuk zorunluğu olmayan, sözleşme standartlarının belirtildiği belge.

AYRIMCILIK: bak Poimnik na izrazi povrzani so diskriminaciyata; Üsküp, 2008 yılı; müellifler prod. D-r Miryana Nayçevskave m-r bekim Kadriu; yayın: Makedonski Centar za Megunarodna Sorabotka.

DEVLET: Sıkça kullanılan deyim “ülke”-dir.”; sabit bir bölgeyi kapsayan, ortak kanunları ve yönetimi olan, daha yakın zamanlarda da uluslararası yeteneği olan entite (dış işlerini yürütebilir durumda olma) , bir grup insan. Sıfat olarak devlet kelimesinin -ulusal- terimiyle benzerliği var (ulusal hukuk, ulusal mekanizmalar).

EKOLOJİ, KÜLTÜREL VE GELİŞME HAKLARI: Üçüncü nesil haklar olarak da bilinmektedir. Herkese güvenilir ve sağlıklı ortamda yaşama hakkı ve gruplara kültürel, siyasi ve ekonomik gelişme hakkı tanınmaktadır.

EKONOMİK; SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR: Hayati önemden olan maddi değerlerin üretimi, gelişmesi ve onlarla yönetimle ilgili haklar. Kültürel varlığın korunması ve geliştirme hakkı. İkinci nesil ya da güvence yönelimli olarak bilinen ve insanlara sosyal ve ekonomik güvence sağlayan haklar. Bunlara örnek: Gıda hakkı, konut hakkı, sağlık koruma hakkı..

KANUN HAKLARI: Ulusal Kanunla belirlenen haklar.

İNSAN HAKLARINDAN TOPLU ŞEKİLDE YARARLANMAK: Toplulukların, çıkar ve özbenliklerini koruma hakkı.

KONVENSİYON: devletler arasında yapılan ve hukuken bağlayıcı niteliği olan akitler; başka terimler de kullanılır, fakat en sık SÖZLEŞME kullanılır. Konvansiyonlar, onu imzalayan ülkeler için hukuken bağlayıcı olduklarından DEKLARASYONLARDAN daha sağlamdır. BM GENEL MECLİSİ bir konvansiyon kabul edince onunla uluslararası norm ve standartlar belirlenir. BM Genel Meclisi tarafından Konvansiyon kabul edildikten sonra, üye ülkeler onu ONAYLAR – RATİFİKASYON ederek onu saygılamaya ve uygulamaya bağlanır. Birleşmiş Milletlerin, Konvansiyonla öngörülen standartları ihlal eden hükümetleri kınama yetkisi vardır.

KADINLARA KARŞI HER TÜR AYRIMCILIĞIN KALDIRILMASI KONVANSYONU (Kadınlar Konvansyonu) (1979 yılında kabul edildi; 1981 yılında yürürlüğe girdi): Kadın ayrımcılığının yasaklandığı birinci hukuken bağlayıcı uluslararası belge. Hükümetler, kadın eşitliğinin ilerletilmesine adalı girişimlerde bulunmalı.

ÇOCUK HAKLARI KONVANSYONU (Çocuklar Konvansyonu) (1989 yılında kabul edildi; 1990 yılında yürürlüğe girdi): Çocuklara sivil, kültürel, ekonomik, sosya ve siyasi haklar öngören Konvansyon.

HÜKÜMETLERARASI ORGANİZASYONLAR: (HAO; İng. IGOs) Daha çok sayıda hükümet sponsörlüğünde olan, onların etkinliklerini koordine eden organizasyonlar; bazıları bölgeseldir: (ör. Avrupa Konseyi, AGIT, Afrika Birliği Teşkilatı), bazıları ittifaktır (ör. NATO- Kuzey Atlantik İttifak örgütü); bazıları ise özel amaçlara adalıdır (ör. BM İnsan Hakları Merkezi ya da BM Eğitim, bilim, Kültür Teşkilatı UNESCO).

BAĞLILIKLAR: İnsan hakları kanunlarının bileş çerçevesine adalıdır. Örneğin, hükümetinize katılma olanağınız, doğrudan sizin özgür ifade hakkınıza, eğitim hakkınıza, hatta, yaşam için gerekli temel maddi değerler hakkına da doğrudan etki etmektedir.

SİVİL VE İNSAN HAKLARI ULUSLARARASI ANTLAŞMA (ICCPR): 1966 yılında kabul edildi, 1976 yılında yürürlüğe girdi. ICCPR ile, herkesin geniş kapsamlı sivil ve siyasi hakkı olduğu beyan edilir.

ULUSLARARASI EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR ANTLAŞMASI

(ICESCR): kabul 1966y, 1976 yılında yürürlüğe girdi. ICESCR ile herkesin geniş kapsamlı ekonomik, sosyal ve kültürel hakları beyan edilir.

ETİK HAKLAR: Adalet ve hukuk genel prensiplerine dayanan haklar; çoğu defa, fakat her zaman değil, dini inançlara dayanmaktadır. Bazan insanlar, kanunen hakları olmadığı halde, etik hakları olduğunu hissederler. Örn eğin, ABD İnsan Hakları Hareketleri döneminde, protestanlar, aynı okullarda hem beyaz hem siyah çocukların beraber okumalarını yasaklayan kanunları, bu kanunlarla onların etik haklarının tehlikeye atıldığı gerekçesiyle, protesto ettiler.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (NGOs): İktidarın bir bölümü olmayan kuruluşlar. STK-lar, insan hakları bünyelerinin işlemlerini gözetler ve görevleri kapsamında, insan haklarının “ koruyucu köpeği” görevini yapmaktadırlar. Bazıları büyük ve uluslararasıdır (ör. Kızıl Haç, Amnesty International); bazıları küçük ve yerel olabilirler (ör. Bir kentte engelli vatandaşların haklarını savunan kuruluşlar). STK’nın, BM siyasetine etki bakımından büyük rolleri vardır. Bazılarının da BM çerçevesinde, resmi danışma statüsü vardır.

AYRILMAZLIK: İnsan haklarına ait her Kanunun eşit önemi vardır. Kişinin hiçbir hakkı, kimsenin bu hakkın “daha az önemli” ya da “gerekli değil” kararı yüzünden, kısıtlanamaz.

ELDEN ALINAMAZLIK: Her bireye ait haklardır, ve hiçbir durumda kişiden alınamaz.

ULUSLARARASI GELENEK HUKUKU: Bazan, hiç yazılmadıkları halde bile, devletlerin saygıladıkları ulusal normlar veya uluslararası uyumlu tutumlar. Buradan da “uygulamalı kanun” terimi; bu, uluslararası hukukun ana kaynaklarından biridir.

ANTLAŞMA: Devletler arası bağlayıcı GENEL sözleşme.1966 yılında kabul edilen en önemli uluslararası iki ANTLAŞMA: SİVİL VE SİYASİ HAKLAR ULUSLARARASI ANTLAŞMA (ICCPR) ve EKONOMİ, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLARI ULUSLARARASI ANTLAŞMA (ICESCR).

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BİLDİRGESİ: BM hedefleri, görevleri ve sorumluluklarının belirtildiği BM’in esas belgesi; 1945 yılında San Fransisko’ da kabul edilmiştir.

SİYASİ HAKLAR: Kişilerin, birlikleri ve toplumun siyasi yaşamına katılma hakkı. Örneğin, yönetimin seçiminde oy kullanma hakkı, yönetime katılma amacıyla aday olma hakkı. Bak: SİVİL VE SİYASİ HAKLAR.

İMZA, İMZA: (1) Bir sözleşmenin onayında ilk adım, onay için ulusal sürecin yapılacağı görevi (kesinlikle onaylanacağını garanti etmez); (2) Alınan tutumları kabul etmek, ve (3) Sözleşmenin hazırlanmasına katılma onayı. Потврда за учество во изработката на договорот.

DOĞAL KANUNLAR: Sadece, insan oldukları için herkese tanınan haklar.

PROTOKOL: Başka uluslararası bir sözleşmenin içeriğinin değiştirildiği uluslararası sözleşme türü. (değiştirmek işlemi).

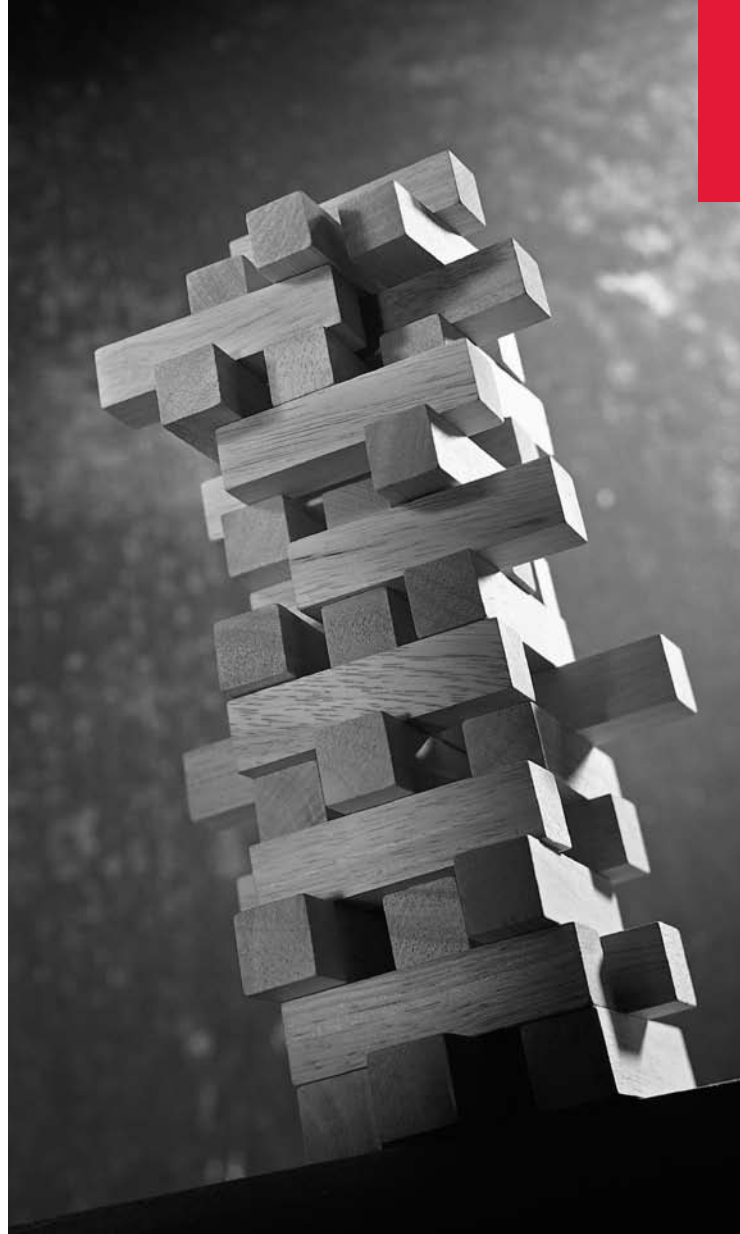
ONAY, RATİFİKASYON: (1) Bir ülkenin yasama bünyesinin, hükümetin, belirli bir sözleşmenin imzalanması işlemine izin ve onay veren süreç.; (2) devletin, kabul edilen sözleşmeyi saygıladığını gösteren resmi prosedür.

ÇEKİNCE KOYMAK: Bir antlaşmaya çekince konması bir taraf devletin antlaşmanın bir veya daha fazla şartını kabul etmediği anlamına gelir. Çekinceler, devletler antlaşmanın şartlarından birini uygulayacak durumda olmadıklarında ancak prensipte kabul ettiklerinde ve sadece geçici olarak kullanılır. Sözleşmede taraf olarak devlet, uluslararası sözleşmenin somut bir maddesini, o hükmü kabul etmediği veya o hükmün o ülkenin topraklarında uygulanması mümkün olmadığından, kabul etmeyebilir. Bazı sözleşmelerde, hangi hükümlerin çekince rejimine konulabileceği belirtilmektedir.

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ (UDHR):

Genel Meclis tarafından 10.10.1948 yılı tarihinde kabul edilmiştir. İnsan hakları, standartlar ve normların belirlendiği BM'in temel belgesidir. UDHR desteği için, bütün üye ülkelerin onayı vardır. Bu bildirgenin önce BAĞLAYICI OLMAMASI düşünülmüşse de, zamanla onun hükümleri DEVLETLER tarafından o kadar çok saygılanmaya başlandı ki şimdi ULUSLARARASI GELENEK HUKUKUNUN bir parçası olduğu söylenebilir.

İNSAN HAKLARI: İnsan hakları tüm kişilerin sadece insan olmalarından dolayı sahip oldukları saygın ve özgür yaşama haklarıdır.; bu durum şahsın cinsiyeti, ırkı, etnik kökeni, dili,uyruğu ya da diğer farklılıklarından dolayı değişmez; insan hakları, onların uluslararası sözleşmeler çerçevesinde KODLANMASIYLA ve onların ULUSLARARASI GELENEK HUKUKUNUN bir parçası olarak tanınmasıyla uygulanır hale gelmektedir

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

316.647.82-054 (035)

342.724 (035)

El kitabi etnik menseubiyet esasi üzere gyuimeilicin kaldırılması: el kitabi/müellif Miryana Nauçevska, Saško Todorovski; dil redaksiyonu - peviri arnavutça Naser Selmani, romanca Latif Demi, turçke Tülay Seyfula, srpça Lidiya Kungulovska, ulaça Lyubitsa Georgieva, boşnakça Emina Kurtoviç, ingilizce Lençe Çadlovska, Üskup: Açık Toplum-Makedonya Enstitüsü Vakfı Etniler Arası Diyalog ve Topluluğun Gelişmesi - Ortak Değerleri Destekleyen Vatandaş Birliği. 2009 - 72 str. : граф. прикази; 24 см

Превод на делото: Прирачник за отстранување на дискриминацијата врз основа на етничката припадност, - фусноти кон текстот

ISBN 978-608-210-034-2 (ФИООМ)

ISBN 978-608-4561-09-5(Здруж.)

1. Nauçevska Miryana (автор) 2. Todorovski, Saško (автор)

а) Дискриминација врз етничка основа -Прирачник

COBISS.MK– ID 80942346

Proje Bürosu
Makedonya- Açık Toplum Enstitüsü vakfı
Sivil Toplum Programı
Bul. Jane Sandanski 26/2-2
Skopje, Republika Makedonija
Tel./faks: 02 24 03 0 10
www.soros.org.mk

Ortak Değerler
Bul. Kliment Ohridski 7/1
Skopje, Republika Makedonija
tel. 02 32 17 242
faks. 02 32 17 240
www.cv.org.mk

Живеење во мултиетничка средина -
Граѓани со еднакви права, можности и заштита

Jetesë në mjedis multietnik -
Qytetarë me të drejta, mundësi dhe mbrojtje të barabartë

Multietnik Ortamda Yaşamak -
Eşit hak, imkan ve korumaya sahip vatandaşlar

Dživdipe ano multietnikano maškaripe -
Dizutne jekhutne hakojenca, šajdipa thaj arakhipa

Живети у мултиетничкој средини -
Граѓани са једнаким правима, могућностима и заштитом

Banã tu loc multietnic -
Bãnãtori cu idghi ândrepturi, puteri shi avigljeari

Življenje u multietničkoj sredini -
Građani jednakih prava, mogućnosti i zaštite

Living in Multiethnic Environment -
Citizens with Equal Rights, Opportunities and Protection

Proje, Demokrasi ve İnsan hakları Avrupa Girişimi (EİDHR) programı çerçevesinde, Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Kampanya 4- Makedonya- Açık Toplum Enstitüsü Vakfı (ATEVM) tarafından kofinanse edilen eşitliğin, tolerans ve barışın ilerletilmesi.

Projeyi, Ortak Değerler Sivil Toplum Teşkilatı, Köprülü, Pirlepe, İştip, Kırçova, Struga, Resne, Gevgeli, Negotin, Ustrumca, Delçova, Kratova ve Debre' de STP' ları destekleyen 12 merkezin işbirliğiyle uygulamaktadır.